

Psychosociální důsledky týrání dětí

Barbora Tvarogová

Bakalářská práce
2014

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně
Fakulta humanitních studií

INSTITUT
MEZIOBOROVÝCH STUDIÍ BRNO

Univerzita Tomáše Bati ve Zlíně

Institut mezioborových studií Brno

akademický rok 2013/2014

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

(PROJEKTU, UMĚLECKÉHO DÍLA, UMĚLECKÉHO VÝKONU)

Jméno a příjmení:	Barbora TVAROGOVÁ
Osobní číslo:	H108323
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Sociální pedagogika

Téma práce:	Psychosociální důsledky týrání dětí
-------------	--

Zásady pro vypracování:

Zadané a zvolené téma bude zpracováno podle pokynů obsažených v materiálu IMS "Metodika psaní odborného textu a výzkum v sociálních vědách" (IMS 2009). Případně podle dalších materiálů, z nichž některé jsou obsaženy v literatuře připojené k tomu studijnímu textu. Zejména bude dbáno na dodržování zásad publikační etiky a pravidel společenskovo-vědního výzkumu. Průběžné výsledky práce budou pravidelně konzultovány s vedoucím bakalářské práce.

S vědomím těchto zásad a pravidel a po konzultaci s vedoucím bude práce zaměřena:

- na vysvětlení pojmů souvisejících s týráním,
- na výčet některých forem a výklad psychosociálního důsledku k té dané formě týrání,
- na právní legislativu,
- na prevenci.

Součástí práce bude sociologický výzkum, zaměřený na zjištění, jaké je postavení společnosti vůči tělesnému týráním.

Rozsah bakalářské práce:
Rozsah příloh:
Forma zpracování bakalářské práce: **tištěná/elektronická**

Seznam odborné literatury:

Bakošová, Z.: Sociální pedagogika jako životná pomoc. Bratislava: public promotion, s.r.o., 2008.

Dunovský, J., Dytrich, Z., Matějček, Z. a kolektiv: Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě. Praha: Avicenum, Garda, 1995.

Martinková, M. Špatné zacházení s dětmi a mladistvými v rodině. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997.

Matoušek, O.: Rodina jako instituce a vztahová síť. Praha: Slon, 2003.

Špeciánová, Š.: Ochrana týraného a zneužívaného dítěte. Praha: Linde, 2003.

Vaničková, E.: Tělesné tresty dětí: definice – popis – následky. Praha: Grada Publishing, 2004.

Další literatura bude obsažena v Projektu bakalářské práce a průběžně doplňována během práce na tomto textu.

Vedoucí bakalářské práce:	Mgr. Halka Prášilová, Ph.D.
	Katedra pedagogiky a psychologie
Datum zadání bakalářské práce:	16. března 2012
Termín odevzdání bakalářské práce:	30. dubna 2013

V Brně dne 16. března 2012

prof. PhDr. Pavel Mühlpachr,
vedoucí ústavu

Ph.D. doc. PhDr. Miroslav Jüzl, Ph.D.
vedoucí katedry

PROHLÁŠENÍ AUTORA BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Beru na vědomí, že

- odevzdáním bakalářské práce souhlasím se zveřejněním své práce podle zákona č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, bez ohledu na výsledek obhajoby¹⁾;
- beru na vědomí, že bakalářská práce bude uložena v elektronické podobě v univerzitním informačním systému dostupná k prezentačnímu nahlédnutí;
- na moji bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, zejm. § 35 odst. 3²⁾;
- podle § 60³⁾ odst. 1 autorského zákona na UTB ve Zlíně právo na uzavření licenční smlouvy o využití školního díla v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- podle § 60³⁾ odst. 2 a 3 mhu užít své dílo – bakalářskou práci – nebo poskytnout licenci k jejímu využití jen s předchozím písemným souhlasem Univerzity Tomáše Bati ve Zlíně, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše) ;
- pokud bylo k vypracování bakalářské práce využito softwaru poskytnutého Univerzitou Tomáše Bati ve Zlíně nebo jinými subjekty pouze studijním a výzkumným účelům (tj. k nekomerčnímu využití), nelze výsledky bakalářské práce využít ke komerčním účelům.

Prohlašuji že

- elektronická a tištěná verze bakalářské práce jsou totožné;
- na bakalářské práci jsem pracoval samostatně a použitou literaturu jsem citoval. V případě publikace výsledků budu uveden jako spoluautor.

.....
Jméno, příjmení studenta

V Brně .....

.....
Podpis

---

1) zákon č. 111/1998 Sb. o vysokých školách a o změně a doplnění dalších zákonů (zákon o vysokých školách), ve znění pozdějších právních předpisů, § 47b Zveřejňování závěrečných prací:

(1) Vysoká škola nevydávalečně zveřejňuje disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce, u kterých proběhla obhajoba, včetně posudků oponentů a výsledky obhajoby prostřednictvím databáze kvalifikačních prací, kterou spravuje. Způsob zveřejnění stanoví vnitřní předpis vysoké školy.

(2) Disertační, diplomové, bakalářské a rigorózní práce odevzdané uchazečem k obhajobě musí být též nejméně pět pracovních dnů před konáním obhajoby zveřejněny k nahlížení veřejnosti v místě určeném vnitřním předpisem vysoké školy nebo není-li tak určen, v místě pracoviště vysoké školy, kde se má konat obhajoba práce. Každý si může ze zveřejněné práce pořizovat na své náklady výpisy, opisy nebo rozmnoženiny.

(3) Platí, že odevzdáním práce autor souhlasí, se zveřejněním své práce podle tohoto zákona, bez ohledu na výsledek obhajoby.

2) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 33 odst. 3

(3) Do práva autorského také nezasahuje škola nebo školské či vzdělávací zařízení, užije-li nikoli za účelem přímého nebo přímého hospodářského nebo obchodního prospěchu, k výuce nebo k vlastní potřebě dílo vytvořené žákem nebo studentem ke splnění školních nebo studijních povinností vyplývajících z jeho právního vztahu ke škole nebo školnímu či vzdělávacímu zařízení (školní dílo).

3) zákon č. 121/2000 Sb. o právu autorském, o právech souvisejících s právem autorským a o změně některých zákonů (autorský zákon) ve znění pozdějších právních předpisů, § 60 Školní dílo.

(1) Škola nebo školská či vzdělávací zařízení mají za obvyklých podmínek právo na uzavření licenční smlouvy o užití školního díla (§35 odst. 3). Odpirá-li autor takového díla udělat svolení bez vážného důvodu, mhou se tyto osoby domáhat nahrazení chybějícího projevu jeho vůle u soudu. Ustanovení § 35 odst. 3 zůstává nedotčeno.

(2) Není-li sjednáno jinak, může autor školního díla své dílo užít či poskytnout jinému licenci, není-li to v rozporu s oprávněnými zájmy školy nebo školského či vzdělávacího zařízení.

(3) Škola nebo školská či vzdělávací zařízení jsou oprávněni požadovat, aby jim autor školního díla z výdělku jím dosaženého v souvislosti s užitím díla či poskytnutím licence podle odstavce 2 přiměřeně přispěl na úhradu nákladů, které na vytvoření díla vynaložily, a to podle okolností až do jejich skutečné výše, přitom se přihlédne k výši výdělkům dosaženého školou nebo školským či vzdělávacím zařízením z užití školního díla podle odstavce 1.

ABSTRAKT

Tématem mé bakalářské práce jsou psychosociální důsledky týrání dětí. V teoretické části jsou popisovány pojmy, které s týráním úzce souvisí a jsou důležité pro pochopení daného tématu. Následně je týrání rozděleno na různé formy, které jsou popsány včetně jejich psychosociálních důsledků. Dále je zmíněna zákonná úprava, která v jednotlivých podkapitolách objasňuje některá práva dítěte. Lehce je také otevřeno téma výchovy a s tímto související modely rodin. Na závěr jsou popsány možnosti prevence a intervence. Praktická část je zaměřena na povědomí společnosti její názor a osobní zkušenosti s týráním dětí. Výzkum byl proveden dotazníkovým šetřením, formou uzavřených otázek.

Klíčová slova: týrání, tělesný trest, násilí, šikana, domácí násilí, výchova.

ABSTRACT

The topic of my bachelor thesis is the psychosocial consequences of child abuse. In the theoretical section are described the concepts that are closely related to the abuse and are important for the understanding of the topic. Subsequently is the cruelty divided into different forms, which are described including their psychosocial consequences. It is also mentioned legislation which individual subsections explains some of the rights of the child. Lightly is also open the theme of education as related by family model. In conclusion are described the possibilities of prevention and intervention. The practical part is focused on the awareness of society, their opinion and personal experience with child abuse. The research was conducted by questionnaire survey, in the form of closed questions.

Keywords: abuse, corporal punishment, violence, bullying, domestic violence, education.

Děkuji paní Mgr. Halce Prášilové, Ph.D. za trpělivost a vstřícnost, kterou mi poskytla při zpracování mé bakalářské práce.

Děkuji také mé rodině za poskytnutí morální podpory a pomoci.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci na téma **Psychosociální důsledky týrání dětí** zpracovala samostatně a použila jsem literaturu uvedenou v seznamu použitých pramenů a literatury, který je součástí této bakalářské práce.

Prohlašuji, že odevzdaná verze bakalářské práce a verze elektronická nahraná do IS/STAG jsou totožné.

Barbora Tvarogová

OBSAH

ÚVOD	5
I TEORETICKÁ ČÁST	6
1 VÝVOJ VÝCHOVY Z HISTORICKÉHO HLEDISKA V KONTEXTU S TĚLESNÝMI TRESTY	7
2 PSYCHOSOCIÁLNÍ DŮSLEDKY TÝRÁNÍ DĚTÍ	9
2.1 POJMY SOUVISEJÍCÍ S TÝRÁNÍM	9
2.2 FORMY TÝRÁNÍ DĚTÍ, JEHO PROJEVY A PSYCHOSOCIÁLNÍ DŮSLEDKY	10
2.2.1 Tělesné (fyzické) týrání.....	10
2.2.2 Pohlavní zneužívání	11
2.2.3 Psychické týrání	13
2.2.4 Šikanování.....	14
2.3 OSTATNÍ FORMY NÁSILÍ.....	17
2.3.1 Zanedbávání	18
2.3.2 Systémové týrání	19
2.3.3 Komerční sexuální zneužívání dětí	19
2.3.4 Násilí pouličních gangů, extrémistických skupin nebo divácké násilí.....	19
2.3.5 Domácí násilí páchané na dětech	19
2.4 ZVLÁŠTNÍ TYPY ZNEUŽÍVÁNÍ A TÝRÁNÍ DÍTĚTE	20
2.4.1 Třesení dítětem (Shaken Baby Syndrome – SBS)	20
2.4.2 Létání batolat.....	20
2.5 NÁSILÍ V RODINĚ.....	21
3 PRÁVA DÍTĚTE A JEJICH ZÁKONNÁ ÚPRAVA	22
3.1 ÚMLUVA O PRÁVECH DÍTĚTE – 104/1991 SB.	22
3.1.1 Preambule Úmluvy o právech dítěte	22
3.1.2 Článek 19 Úmluvy o právech dítěte.....	22
3.1.3 Vybrané články z Úmluvy o právech dítěte	22
3.1.4 Implementace Úmluvy o právech dítěte do právního řádu	23
3.2 TRESTNÉ ČINY PÁCHANÉ NA DĚTECH A NĚKTERÉ TRESTNÉ ČINY Z TRESTNÍHO ZÁKONÍKU Č. 40/2009 SB.	24
3.2.1 § 198 Týrání svěřené osoby	24
3.2.2 § 187 Pohlavní zneužití	25
3.2.3 § 185 Znásilnění	25
3.3 OZNAMOVACÍ POVINNOST	26
4 DĚTI A VÝCHOVA	27
5 PREVENCE A MOŽNOSTI INTERVENCE	28
5.1 PREVENCE KRIMINALITY	28
5.2 MOŽNOSTI INTERVENCE	28
5.2.1 Sdružení Linka bezpečí	28
5.2.2 Projekt Pomoconline.cz.....	30
5.2.3 Další	30
6 SHRUTÍ TEORETICKÉ ČÁSTI	31
II PRAKTICKÁ ČÁST	32
7 VÝZKUMNÁ ČÁST	33

7.1	CÍLE VÝZKUMU	33
7.2	METODA VÝZKUMU.....	33
7.3	VÝSLEDKY VÝZKUMU	33
ZÁVĚR		46
SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY.....		47
SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK.....		50
SEZNAM TABULEK.....		51
SEZNAM GRAFŮ		52
SEZNAM PŘÍLOH.....		53

ÚVOD

Čím dál častěji se objevují v médiích případy domácího násilí či týrání dětí. Je opravdu zarážející, kolikrát s jakou brutalitou jsou páčány. Proto toto citlivé téma stále častěji vyvolává debaty mezi laiky a odborníky, zdali toto téma probírat veřejně, aby se společnost dozvěděla o tomto problému a nebyla lhostejná, nebo nemedializovat tento problém, aby se oběť násilí či týrání mohla zařadit do svého běžného života. Vždyť už tak ji čeká dlouhá cesta s vyrovnáním se sama se sebou a schopností najít navazující nit k překonání tolik bolestivého. Je třeba si ale položit otázku, zdali počet těchto hrůzných případů narůstá, anebo jsou více medializovány nežli dříve. Stále více se tedy nabízí další otázka, zdali česká společnost není příliš tolerantní vůči násilí v rodinách a zdali netrpí slepotou vůči tomu, co se děje v okolí každého z nás. Pravdou je, že tělesné tresty nejsou v Česku úředně zakázány, a to na rozdíl od mnoha evropských států. Tuto problematiku se pokoušela řešit bývalá ministryně pro lidská práva a národnostní menšiny Džamila Stehlíková, která přednesla myšlenku, že by v novém Občanském zákoníku bylo zakotveno právo na výchovu bez násilí. Zákon by zakazoval používání tělesných trestů při výchově dítěte. Ovšem toto vyvolalo další vlnu veřejných diskuzí, kdy se řešila otázka, zda by tento zákon zakazující tělesné tresty při výchově až příliš nezasahoval do soukromí. Většina veřejnosti totiž tělesný trest, a to ve formě plácnutí přes zadek či facku a pohlavek, za určitých okolností vnímá jako přijatelný.

Neustálé diskuze týkající se jakéhokoliv násilí a trestání dětí mě přivedly na téma mé bakalářské práce. Cílem práce je nahlédnutí do problematiky týrání a násilí a postavení společnosti vůči tomuto problému.

Práce je rozdělena na část teoretickou a praktickou.

V teoretické části se hodlám věnovat psychosociálním důsledkům týrání dětí u jednotlivých forem násilí. A dále pak právní úpravou, která hájí práva dítěte či trestá za tyto trestné činy páchané na dětech. Mám za to, že je třeba zmínit pár slov o prevenci kriminality a možnostech intervence.

Druhá, praktická část, bude zaměřena na výzkum, který bude vyhodnocen na základě dotazníkového šetření formou uzavřených otázek. Zjištěné informace budou zpracovány pro lepší přehlednost tabulkově a graficky.

I. TEORETICKÁ ČÁST

1 VÝVOJ VÝCHOVY Z HISTORICKÉHO HLEDISKA V KONTEXTU S TĚLESNÝMI TRESTY

Nedílnou součástí lidské historie je používání postihů a trestů za porušení kázně.

V období pravěku, starověku a dá se říci, že i v části středověku, byla jiná kultura výchovy dětí, a to zejména v tom, že byla omezena citová výchova narozených dětí. Toto bylo dáno právě jakousi kulturní vyspělostí, která se začala projevovat až v archaickém období Řecka, kdy se uspořádání společnosti řídilo náboženskou tradicí, kde všechny důležité události byly provázeny náboženskými tradicemi. Ženám byla prokazována velká úcta a morální autorita. Ve starém Římě zase mohl otec nakládat s dítětem dle své vůle (*patria potestas*). Kultura výchovy se opravdu velmi lišila. Zprvu byla jediným výchovným činitelem rodina, ze které dítě přirozenou nenásilnou cestou čerpal veškeré znalosti pro život v rodině. Postupným vývojem se tato funkce přenášela na světské instituce a církve. Průběžně se začala vytrácet prioritní výchova v rodině. Dalším faktorem, který znemožňoval působení rodiny, a zvláště pak jejího živitele, na výchovu dítěte, byl stále častější odchod živitele z domu za prací. Časem začaly být zaměstnávány i ženy, a tak z domu odcházeli oba rodiče, což znamenalo pro rodinu opětovné oslabení ve výchově dětí. Toto vedlo ke zvýšení výchovného cíle vzdělávacích institucí a podle toho, jaký byl jejich vzájemný vztah, byl i vliv na výchovu. Výchova ve starověku ale nebyla všude stejná. Záleželo na tom, zdali byla výchova povinností náboženskou, a to zejména v židovském státě, kde byl vyvinutý silný kněžský stav, nebo byla výchova odpovědností státu, a pak tedy tento ji zabezpečoval, tak jako tomu bylo v Řecku.¹

Až v raném středověku začalo odeznívat období kulturní a ekonomické chudoby a bídy. Ve středověku, kolem 13. století, se zakládají první university, ve kterých významně působí školská církevní organizace a kněžstvo.²

Velký zlom nastává až od 15. století, kdy se mění vztah rodiče a dítěte tak, že se objevuje jakýsi fenomén mazlení s dítětem a rodiče se začínají svým dětem věnovat.³

---

¹ Vaničková, elektronická kniha, s. 13-18

² Vaničková, elektronická kniha, s. 13-18

³ Vaničková, elektronická kniha, s. 13-18

Svobodný rozvoj jedince, který měl být uskutečňován výchovou a vzděláváním, dosáhl svého vrcholu v 16. stoletím, ve snaze přetvořit společnost. Díky osvícenství a vzniku obecné školy v 18. století se významně změnil život dítěte. Po roce 1763 byla Marií Terezií zavedena povinná školní docházka a školství se stávalo více záležitostí světskou. Tato byla známa výrokem, že škola je politikum, tedy věcí veřejnou a spadá do správy státu. Díky významnější a otevřenější citové výchově dítěte se v 19. století začalo velmi kriticky pohlížet na zaměstnávání dětí, i když se neustále kladl důraz na výchovu autority otce a výchovu k disciplíně. 20. století je označováno jako století dítěte, kdy byly přijaty tři zásadní právní dokumenty na ochranu dětí, které vedly k demokratizaci rodinného života, k podpoře přirozené a rozumné výchovy a postavení společnosti k otázkám bezpráví, křivdy a násilí vůči dětem.⁴

V podstatě v celé historii lidstva se setkáváme s tělesnými tresty, které zejména používali rodiče a vychovatelé dítěte. Je to, jednoduše řečeno, nástroj k udržení pořádku, kázně a podřízení se jistému řádu. Jednalo se například o rány rákoskou či sukovicí, několikahodinové klečení a jiné. V současné době na tyto tresty pohlížíme jako na obzvláště kruté způsoby týrání. Dá se tedy říci, že tělesné tresty byly součástí výchovy, a vzhledem k tomu, že tyto byly tak časté, děti se je naučily akceptovat a dokonce je i preferovaly před jinými tresty. Až do 1. poloviny 20. století přetrvávala vysoká autorita a poslušnost dětí vůči rodičům až do jejich dospělosti, kdy už byly po svatbě a založily si vlastní rodinu. V případě neuposlechnutí byly potrestány krutou sankcí. Teprve ve 20. století začala společnost více vnímat a následně i řešit situace, kdy docházelo k ubližování dětem. V roce 1962 byl poprvé popsán syndrom bitého dítěte, a to Henrym Kempe, americkým lékařem německého původu, a v roce 1992 byla přijata definice syndromu zneužívaného a zanedbávaného dítěte, tak zvaného CAN syndromu. (Child Abuse and Neglect)^{5 6}

---

⁴ Vaničková, elektronická kniha, s. 13-18

⁵ Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějčíček, Z. a kol., 1995, s. 163-167

⁶ Vaničková, elektronická kniha, s. 13-18

2 PSYCHOSOCIÁLNÍ DŮSLEDKY TÝRÁNÍ DĚTÍ

2.1 Pojmy související s týráním

Definice tělesného trestu

„Tělesný trest je úmyslné či záměrné působení bolesti atakem na tělo pro kázeňský přestupek.“

„Definice tělesného trestu naplňující postatu tělesného týrání říká, že tělesný trest je trestným týráním, dochází-li k potrestání za pomoci předmětu, je-li bití směřováno na citlivé části těla (hlava, břicho, oblasti genitálií, plosky a dlaně), nebo také tehdy, zůstávají-li na těle po ranách stopy (modřiny, škrábance, ap.).“⁷

Týrání

„V širším slova smyslu je za týrání považováno i hrubé zanedbání péče o dítě, pohlavní zneužívání, rozvodová traumata a rovněž tzv. systémové týrání (týrání systémem, vytvořeným na ochranu dětí – nevhodnými přístupy a špatným rozhodováním).“⁸

Násilí

„Násilí je takové jednání, které druhému způsobí bolest nebo jej poškodí. Přestože je násilí přirozená součást života, o čemž svědčí celé dějiny lidstva s jejich válkami, jejich nárůst a především nesmyslnost v posledních letech je překvapující.“⁹

Definice šikany

„Jeden nebo více žáků úmyslně, většinou opakovaně týrá spolužáka nebo spolužáky a používá k tomu agresi a manipulaci.“¹⁰

Definice zanedbávání

„Jakýkoliv nedostatek péče, který způsobuje vážnou újmu ve vývoji dítěte, anebo ohrožuje dítě.“¹¹

---

⁷ Vaničková, elektronická kniha, s. 33

⁸ [online], 2013, cit. [14-04-2013]. Dostupné na [www http://www.fod.cz/tyrani.htm](http://www.fod.cz/tyrani.htm)

⁹ Vaničková, 1995, s. 5

¹⁰ [online], 2013, cit. [18-04-2013]. Dostupné na [www http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/agrese-a-sikana-u-deti-mohou-za-to-media-rodicovska-vychova-nebo-geny-69.html#top](http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/agrese-a-sikana-u-deti-mohou-za-to-media-rodicovska-vychova-nebo-geny-69.html#top)

Definice domácího násilí

„Domácím násilím je obecně rozuměno agresivní chování, které u jednoho z partnerů způsobuje strach a prostřednictvím vyvolaného strachu pak násilný partner ovládá a kontroluje chování toho druhého.“¹²

2.2 Formy týrání dětí, jeho projevy a psychosociální důsledky

I když pocity bolesti, zloby a strachu často brzy odezní, dítě cítí týrání jako těžké příkoří a bezmoc. Prožívá smíšené pocity lásky a nenávisti k rodičům i strach z opakovaného týrání. Rodič, u kterého dítě hledá základní jistotu a bezpečí, v této roli zklamal a selhal.¹³

2.2.1 Tělesné (fyzické) týrání

Fyzické týrání je vždy provázeno týráním psychickým. Tato kombinace psychiku dětí vysoce traumatizuje. Jestliže takové trauma dítě dostatečně nezpracuje v rámci psychoterapie, problém má potom tendenci „vystoupit na povrch“ v rodině, kterou si týraný člověk sám založí v dospělosti. Z těchto důvodů je otázka týrání dětí velmi závažná a je potřeba ji řešit.

Bití dětí je v různých kulturách přijímáno rozdílně. Češi jsou poměrně benevolentní k „nějaké té facce“. Jakékoliv, i zpočátku velmi nenápadné, fyzické trestání je přinejmenším hodné diskuse a měli bychom zvážit, zda ho opravdu využívat.

Tělesné tresty mohou být někdy i výsledkem výchovné bezradnosti rodičů, kteří nemají v dané chvíli jiné vhodnější výchovné prostředky. Mohou být také velmi unavení a naplácáním na zadek si dělají výchovu jednodušší. Někteří z rodičů považují fyzické tresty za normální, zvláště tehdy, pokud byli sami v dětství bití. Fyzické tresty však mohou v dětech vyvolat snadno pocity nespravedlnosti, ublížení, bezmoci a vzteku, místo uvědomění si v čem udělaly chybu a motivaci ji napravit.

Tělesné tresty jsou charakteristické tím, že:

- porušují tělesnou integritu dítěte,
- pozbývají své účinnosti a smyslu s přibývajícím věkem dítěte,

---

¹¹ Kolektiv autorů, 2008, s. 23

¹² por. Mgr. Michálková Šálková, M., por. Mgr. Bc. Bittner, P., npor. Bc. Pilát, I. říjen 2009, s. 27

¹³ Vaničková, 1995, s. 41-42

- tresty na primitivní úrovni potlačují vývoj osobnosti dítěte tím, že zatlačují dítě k primitivní reakci,
- k velmi důležitým hlediskům potrestání se řadí srozumitelnost,
- jsou doprovázeny stresem,
- svým napodobivým chováním ukládají děti do paměti tělesné násilí jako metodu řešení náročných životních situací,
- zvyšují pohotovost dítěte k agresivnímu chování,
- pokud je naplněna definice násilí v tělesném trestu, jedná se o trest týrání dítěte,
- vedou k naučenému postoji bezmoci, podřízenosti a poslušnosti,
- jsou rizikem pro útoky z domova či ústavů,
- mohou být spouštěčem pro rozvoj sebepoškozujícího chování.¹⁴

Psychosociální důsledky tělesného týrání:

Tyto děti mají většinou velmi nízké sebevědomí, neustálý strach z nejistoty a svět nepovažují za bezpečné místo. Časté jsou sklony k agresi či depresi a chování ostatních vnímají jako velmi nebezpečné až ohrožující. Proto také velmi často mívají problémy s mezilidskými vztahy, které se mohou projevit páchaním násilí na vrstevnících, mohou být agresory šikany.¹⁵

2.2.2 Pohlavní zneužívání

Sexuální zneužívání v dětství lze pokládat za jedno z nejtěžších traumat, jaké může dítě prožít. Existují děti, které jsou zneužívány přímo svými rodiči, některé z dětí se stávají součástí lukrativního podnikání, zahrnujícího hrubou formu ponižování dítěte, jeho prodej, pornografii či prostituci, a některé z dětí se stávají oběťmi sexuálních deviantů apod. Syndrom dětského přizpůsobení se pohlavnímu zneužití má 5 kategorií:

- utajování,
- bezmocnost,
- přizpůsobení se a svedení,

---

¹⁴ Vaničková, elektronická kniha, s. 33 – 34

¹⁵ Sborník studií, 2010, s. 45

- opožděné a nepřesvědčivé odhalení,
- odvolání své výpovědi.¹⁶

Co dělat, aby se sexuálnímu zneužívání předešlo?

Rodiče by měli mít především na dítě dostatek času, snažit se porozumět tomu, co dítě potřebuje, co ho trápí a věnovat se mu. Prosazovat výchovu dětí v emoční jistotě a hodnotové pevnosti a měli by být názorově jednotní a především důslední.

Dokázat vzdorovat možnému nebezpečí by mělo umět každé dítě. Důležité je, aby dítě znalo základní sexuální pojmy, umělo rozeznat hrozící nebezpečí, znalo svá práva, která slouží k jeho ochraně. Nelze spoléhat jen na to, že se dítě naučí ochraně tím, že sleduje televizi a debatuje s vrstevníky či učiteli. Ve výchově je dobré rozvíjet a pomáhat utvářet správné postoje, dovednosti a chování dítěte.

Psychosociální důsledky pohlavního zneužívání

Tento typ zneužívání v rodině se nemusí projevovat žádnými zvláštními znaky a dlouhá léta se nemusí zjistit, že bylo dítě takto zneužíváno. Převážně dochází k odhalení až v případě, kdy se stanou obětí tohoto násilí jejich mladší sourozenci. Pak si vybaví své vlastní bolestivé vzpomínky a prožitky. Toto traumatické období bylo obvykle doprovázeno bolestivými záněty v oblasti anální či genitální, záchvaty dušnosti, závratěmi, nechutenstvím či naopak vlčím hladem, bolestmi žaludku či hlavy, neustálým buzením ve spánku z důvodu pronásledováním nočních můr, pomočováním se atd. U starších dětí může začít sexuální aktivita v nepřiměřeném věku, a to třeba způsobem pokusit se zneužívat jiné děti nebo třeba projevováním sexuálně vyzývavého chování. Obvykle se jejich chování razantně změní, což je pro okolí těžce vysvětlitelné. Svým chováním se dostávají do takových extrémů, že jsou buď agresivní, anebo duchem někde naprosto jinde, tzv. nezúčastnění, jsou laxní. Toto doprovází také spousta patologických jevů jako například krádeže a lhaní, deprese, v těch horších případech sklony k sebepoškození či sebevraždě, ztráta paměti z důvodu snahy zapomenout, útky z domova s cílem změnit toto nepřirozené prostředí a další. Tyto děti mohou také působit dojmem, že jsou starší, než ve skutečnosti jsou. V některých případech se snaží o převzetí rodičovské role v domácnosti. Mladší děti mohou mít hysterické záchvaty z přebalování či svlékání oděvů, které jim připomínají nepří-

---

¹⁶ Vaníčková, 1995, s. 44-47

jemné zkušenosti se sexuálním zneužíváním. Často používají sprostá slova, která se naučila od násilníka. Obvykle ztrácejí zájem o hry, čtení pohádek, o různé koníčky, a pokud si již hrají s panenkami či svými vrstevníky, tak takovým způsobem, že napodobují sexuální chování.¹⁷

2.2.3 Psychické týrání

Stále častěji se diskutuje o tom, zda se má k výchově dítěte přistupovat spíše liberálněji či autoritativněji. Ideální by snad byl kompromis mezi těmito metodami, ale ten mnohdy není možno aplikovat. Je to zejména tím, že dnešní konzumní společnost žije velmi rychlým životem a je stále méně času věnovat se dětem. Tato pracovní, ale i jakákoliv jiná vyčerpání, rodiče omlouvají svým stylem „výchovy ke svobodě“, zastávají názor „Život tě naučí“ a řeší až vzniklé problémy. Přitom jakési partnerství a autorita si nemusí ve výchově odporovat, pokud jsou správně uplatňovány. Právě nezáměr o dítě či manipulativní a mocenská výchova může vést až k psychickému ubližování dítěti.¹⁸

Problém při odhalování psychického týrání je, že na těle nezanechává žádné bezprostřední stopy, a proto je nesnadné jej zachytit či prokázat. Má mnoho podob, a proto se o něm moc nemluví. Někdy může souviset s fyzickým týráním.

Formy psychického násilí:

- zesměšňování,
- vyhrožování,
- nadávky,
- kritizování,
- opakované ponižování dítěte jako jeho odmítání či zavržení,
- vyjadřování pochybností o schopnostech dítěte,
- připomínání jeho neúspěchů,
- dlouhodobé trestání dítěte tím, že s ním nemluvíme,
- děti jsou svědky opakovaného fyzického a psychického násilí mezi rodiči,
- spory o děti – tuto formu považují děti za závažnější aj.¹⁹

---

¹⁷ Sborník studií, 2010, s. 46 – 47

¹⁸ Sborník studií, 2010, s. 43

¹⁹ Sborník studií, 2010, s. 44

Některé znaky psychického týrání dítěte:

- zamykání dítěte ve sklepě, na toaletě atp.,
- rodič dítěti vyhrožuje, že jej opustí nebo dá do dětského domova, nebo že ho už nikdy neuvidí.²⁰

Psychosociální důsledky psychického týrání:

U dítěte psychicky týraného se zvyšuje pocit neštěstí, podceňování a také neúspěchu. Často pociťuje jakousi beznaděj. Velmi často bývá obětí šikany, jelikož je bez kamarádů, převážně vyhledává samotu. Jeho školní prospěch se zhoršuje a přidávají se i jiné problémy ve škole. V souvislosti s absencí docházky ve škole se dostávají bolesti břicha, hlavy a nevysvětlitelné teploty. Takto řeší psychické násilí, které je na něm páčáno ve škole. V horším případě se pomočuje či pokálí. Celkově je toto dítě citově nestabilní, kdy se mohou dostavovat opakované výbuchy agrese či násilí. Není neobvyklé, že si vytvoří přílišnou závislost na jiné osobě.²¹

2.2.4 Šikanování

Škola má velký význam pro rozvoj dítěte, ve škole se dítě poprvé dostává do velkého světa, mimo rodinu. Zde je dítě posuzováno podle své práce, schopností i výkonů. Není přijímáno bezpodmínečně a dostává se do konkurenčního prostředí svých vrstevníků. Dítě se učí přijímat cizí autority a získává zkušenosti při kontaktu s vrstevníky. Dítě si přenáší své zkušenosti i způsoby chování z rodiny a přichází do školy s jistou představou sebe sama.²²

Šikanou rozumíme postupně se rozvíjející negativní chování vůči spolužákovi či spolužákům. Může se jednat o jednorázový, krátkodobý akt. Lze říct, že krátkodobé šikany jsou mnohdy daleko nebezpečnější, a to ze dvou důvodů:

- probíhají v samotné třídě a učitel o nich neví,
- za šikanu ani nejsou považovány, protože u veřejnosti panuje názor, že za všech okolností musí jít o dlouhodobý proces.

---

²⁰ Sborník studií, 2010, s. 44

²¹ Sborník studií, 2010, s. 44-45

²² Vaníčková, 1995, s. 27

Samozřejmě že nelze za šikanu považovat jakoukoliv šarvátku mezi žáky, občasnou rvačku mezi dětmi, legrační popichování a podobně.²³

Formy násilí, které se objevují ve škole ze strany dospělých:

- ponižování – jedná se o pokořující chování, snižuje žákovu sebeúctu,
- diskriminace – chování, které je zaměřeno proti skupinám či jednotlivci, založené na faktorech jako je například rasa nebo pohlaví,
- dominance – jedná se o chování, kdy jsou ostře určována pravidla, potlačuje rozvoj dítěte nebo v něm vyvolává pocity úzkosti,
- destabilizující chování – dítě je zastrašováno, je v něm pěstována úzkost a napětí,
- distance neboli chladné chování – vyznačuje se odmítáním, izolujícím přístupem, nevěnováním pozornosti či nedostatkem emocionální podpory,
- diverzní chování – takové chování, kterým vyučující negativně ovlivňuje atmosféru ve třídě.

Podmínky pro vznik šikany:

1. **Převaha síly nad obětí.** Nemusí se pokaždé jednat o sílu fyzickou, ale může se jednat i o převahu psychické síly, kdy psychicky odolnější jedinec trápí psychicky méně odolného jedince. Oběťmi bývají většinou jedinci, kteří navenek „vyzařují“ signály slabosti. Ublížování jsou zaražení, často nedokážou se spolužáky přirozeně komunikovat, stojí v pozadí, stává se, že bývají i drobně fyzicky odlišní. Takoví jedinci jsou velice často terčem nemístných žertů, nadávek a urážek. Lze se však setkat i s případy, kdy jsou takové děti nuceny psychicky silnějším jedincům sloužit, nechají se jimi manipulovat nebo i vydírat.
2. **Množstevní podoba šikany**, kdy větší skupina dětí trápí menší část dětí ve třídě. Existují případy, kdy ve skupině působí klan silných jedinců, který na sebe „nabaluje“ stále více dětí.

Méně se vyskytuje specifický jev, kdy intelektově zdatnější jedinec trápí intelektově méně zdatného jedince, přičemž využívá převahu své mentální síly.

---

²³ [online], 2013, cit. [18-04-2013]. Dostupné na www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/agrese-a-sikana-u-deti-mohou-za-to-media-rodicovska-vychova-nebo-geny-69.html#top

Při převaze mocenské síly trápí „mocnější“ ve škole méně „mocného“. Jedná se o záměrné ubližování, kdy žáci vyšších ročníků ubližují žákům nižších tříd.

Šikana, kdy učitel záměrně ubližuje žákovi. Učitel užívá jakéhosi „mocenského“ postavení. Nelze opomenout ani šikanu ve formě mobbingu – šikana učitelů mezi sebou, popřípadě bossingu – šikana ředitele vůči podřízeným učitelům či žákům.

3. **Oběť vnímá útok jako nepříjemný**, například když dítě dostane nějakou přezdívku, která je pro něj nepříjemná či hanlivá. V tomto případě je potřeba se postavit vždy na stranu oběti a projevit nesouhlas, protože děti umí velice dobře rozpoznat mlčící souhlas například učitele.

4. **Krátkodobost i dlouhodobost útoku.**

Šikana a její fáze:

1. **Ostrakismus.** Jedná se o mírné, spíše hlavně psychické formy násilí, jež se dějí neoblíbeným a neuznávaným žákům na okraji skupiny, na jejich úkor se dělají různé drobné legrace, kterými si vrstevníci zpestřují školní dny.
2. **Přitvrzování manipulace a fyzická agrese.** Ve skupině stoupá napětí, které se ventiluje přes ostrakizované děti, které slouží třídě jako hromosvod nálad.
3. **Vytvoření jádra.** Vznik skupiny agresorů, kteří systematicky šikají vybrané oběti.
4. **Přijetí normy agresorů většinou.**
5. **Totalita.** Normy agresorů jsou všemi přijaty a respektovány, jde o dokonalou šikanu.²⁴

Psychosociální důsledky psychického týrání:

Dochází nejen k ovlivnění vývoje samotného postiženého dítěte, ale důsledky se projevují i u ostatních dětí, ať jsou svědky či původci týrání. Důsledky se projevují aktuálně i dlouhodobě. Dostávají se poruchy spánku. Pod tlakem fyzických či psychických útoků dítě zpravidla aktuálně emocionálně strádá. Týrané dítě obtížně navazuje vztahy, má nízké

---

²⁴ [online], 2013, cit. [18-04-2013]. Dostupné na www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/agrese-a-sikana-u-deti-mohou-za-to-media-rodicovska-vychova-nebo-geny-69.html#top

sebevědomí a negativní vztah ke škole, toto se odráží i v jeho výsledcích ve škole. Vzniklou situaci může dítě řešit záškoláctvím, které nadále dítěti komplikuje život.²⁵

Dlouhodobě má vliv jakákoli forma násilí na formování sebepojetí a sebehodnocení dítěte, a tím zasahuje celou osobnost.

2.3 Ostatní formy násilí

V dnešním světě existují lokality s válečným utrpením hlavně v Africe a na Balkáně. Terroristické útoky přetrvávají, napříč celým světem stoupá dětská prostituce, stále více se objevují satanské skupiny a roste rituální násilí. U nás se jedná především o nevráživost mezi Romy a skiny, či šikanu.²⁶

Typy násilí:

- zjevné,
- skryté,
- zprostředkované.

Fyzického násilí v posledních letech přibývá. Na vině je i zhoršující se ekonomická situace a existenční nejistota. Ta v lidech stále častěji vyvolává agresi, kterou si vybíjejí na bezbranných lidech. Velkou roli hraje v těchto případech také alkohol.

K významným faktorům, jež ovlivňují lidskou společnost, patří média. Média zasahují čím dál více do různých oblastí a činností člověka i společnosti a zabírají tak čím dál více časového prostoru lidí. Především v souvislosti s možnostmi negativního vlivu televize na děti jsou samozřejmě vždy na prvním místě uváděny dopady konzumace mediálních obsahů ztvárňujících násilí a agresivní chování. K hlavním obavám v tomto kontextu patří riziko nápodoby ze strany dětí. Vzniklé riziko, že si budou chtít děti vyzkoušet něco, co shlédly v televizi, je samozřejmě vysoké. Sociálně patologické chování má vždy multifaktoriální příčiny. Násilné chování u dětí nelze svádět pouze na televizi. Přes velký vliv, který na děti média mají, tím hlavním formujícím činitelem je vždy sociální prostředí,

---

²⁵ por. Mgr. Michálková Šálková, M., por. Mgr. Bc. Bittner, P., npor. Bc. Pilát, I. říjen 2009, s. 23–24

²⁶ Vaničková, 1995, s. 5

ve kterém dítě vyrůstá. Správně fungující rodina by měla mít schopnost eliminovat sklony dítěte k agresivnímu chování.²⁷

Fyzické násilí

Fyzické násilí je nejčastější forma přehnaného tělesného týrání, tato forma násilí se řadí mezi nejčastější příčiny ublížení na zdraví dítěti. Jedná se o překročení míry trestu, kdy není cílem rodiče dítěti ublížit, ale spíše nehodou. Můžeme zaznamenat i hrubé chování, kdy rodič s dítětem cloumá, strká do něj apod., což není ani trestem, ale obvyklým hrubým chováním rodičů k dítěti. To může znamenat, že se rodiče obecně chovají hrubě, nebo si na dítěti vybíjejí hněv. Psychické strádání rovněž pociťuje dítě v rodině, kde se mu nedostává uspokojování základních psychických potřeb, v tomto případě hovoříme o citové deprivaci. Jedná se hlavně o potřeby citového přijetí, lásky a bezpečí. Citová deprivace může vést jak k deformacím v rozvoji osobnosti, tak k fyzické újmě.²⁸

Psychické násilí

Psychické násilí probíhá spíše slovně. Rodič dítě slovně napadá, podceňuje ho, zesměšňuje a připomíná mu neustále jeho domnělé či skutečné nedostatečnosti. Toto násilí může mít také podobu citového vydírání, kdy rodič udržuje v dítěti pocit viny. Na dítě mohou rodiče vyvíjet psychické násilí i celkovým výchovným klimatem v rodině. Nemožnost dítěte svobodně se rozhodnout, nemožnost vlastního názoru, přehnané uplatňování autority ze strany rodičů či nepřipuštění diskuse brání dítěti ve vlastním rozvoji.²⁹

2.3.1 Zanedbávání

U dítěte můžeme rozlišovat zanedbávání tělesné, citové, zanedbávání výchovy a vzdělání. Tyto můžeme ještě rozlišit jako těžké zanedbávání bezprostředně ohrožující život a zdraví dítěte a všeobecné zanedbávání. Liší se od sebe různými stupni zanedbávání. Mezi časté příklady patří alkoholismus, toxikomanie, zanedbání lékařské péče a výživy.³⁰

---

²⁷ [online], 2013, cit. [17-04-2013]. Dostupné na [www <http://www.detiamedia.cz/art/1447/deti-a-televizni-nasili.htm.dat>](http://www.detiamedia.cz/art/1447/deti-a-televizni-nasili.htm.dat)

²⁸ Vaničková, 1995, s. 25-26

²⁹ Vaničková 1995, s. 26

³⁰ Kolektiv autorů, 2008, s. 23

2.3.2 Systémové týrání

Je to druhotné ponižování, které je způsobeno systémem či různými institucemi založenými pro pomoc a ochranu dětí a jejich rodin. Mohou to být neblaze způsobené zkušenosti a následně i třeba vzpomínky na péči o dítě v různých zařízeních. Dále pak při soudních jednáních, kdy je dítě slyšeno jako svědek či je na základě soudního rozhodnutí odebráno rodičům. Traumatické mohou být i necitlivé lékařské prohlídky.³¹

2.3.3 Komerční sexuální zneužívání dětí

Je typické využitím dítěte pro sexuální účely, a to za odměnu či peníze.

Formy:

- obchod s dětmi,
- dětská pornografie,
- dětská prostituce.³²

2.3.4 Násilí pouličních gangů, extrémistických skupin nebo divácké násilí

Je to forma patologického násilí, obvykle páchaného skupinami, kde je jistá anonymita pachatelů. Ve společnosti se odráží nuda a převážně i žádný smysl života, kdy skupina násilníků reaguje na naučené podněty.³³

2.3.5 Domácí násilí páchané na dětech

*„Základním rysem tohoto patologického jednání je, že se odehrává mezi blízkými lidmi, kdy mezi pachatelem a obětí jsou citové, sociální a ekonomické vazby.“*³⁴

Ve většině případů je dítě pasivním účastníkem v roli svědka, ale také se může stát obětí. Toto dítě pak prožívá pocity strachu a velmi často se vyhýbá svým vrstevníkům či spolužákům. Domácí násilí může zastavit díky své všímavosti a odbornému vzdělání jak lékař, tak učitel ve škole. Při důsledném pozorování a odborném vyhodnocení mohou tyto odhalit domácí, ale i jakékoliv jiné násilí, a toto oznámit na příslušný úřad OSPOD či Policii ČR.

---

³¹ Kolektiv autorů, 2008, s. 23-24

³² Kolektiv autorů, 2008, s. 24

³³ Kolektiv autorů, 2008, s. 25

³⁴ por. Mgr. Michálková Šálková, M., por. Mgr. Bc. Bittner, P., npor. Bc. Pilát, I. říjen 2009, s. 26

Formy domácího násilí:

- fyzické – např. strkání, fackování, bití atd.,
- psychické – např. pronásledování, kontrolování, ponižování atd.,
- sociální – např. izolace oběti od okolí, rodiny, přátel, blokování telefonu, zamykání atd.,
- ekonomické – oběť nesmí disponovat s finančními prostředky a ani je legálně získat,
- sexuální – vynucování sexu po oběti, která k tomuto uvoluje, ale nedobrovolně či s nechutí.³⁵

2.4 Zvláštní typy zneužívání a týrání dítěte

Mezi tyto se řadí třesení dítětem a létání batolat. Nejsou tak časté, ale jsou také velmi nebezpečné pro zdárný vývoj dítěte.

2.4.1 Třesení dítětem (Shaken Baby Syndrome – SBS)

Česky řečeno syndrom třeseného dítěte označuje poranění způsobená prudkými pohyby, tedy třesením, cloumáním, houpáním apod. v prvních měsících života. Odborníci označují za nejvíce ohroženou skupinu děti do osmi měsíců. K ohroženým skupinám patří zejména děti z rodin, které žijí v horší ekonomické a sociální situaci a mají nižší vzdělání. Spouštěčem násilného chování u dospělého může být deprese, pocity izolace, ale i negativní zážitky z dětství. Za vysoce rizikový faktor se označuje i nedostatek zkušeností mladých rodičů. Syndrom třeseného dítěte se mnohdy vyskytuje v souvislosti s jiným typem zneužívání nebo týrání dítěte.

Zdravotní rizika

Při syndromu třeseného dítěte hrozí poškození sluchu, oční sítnice, řeči, poruchy osobnosti. Může dojít i k nitrolebečnímu masivnímu krvácení, které může končit smrtí.

2.4.2 Létání batolat

Jedná se o zvláštní pohybovou aktivitu, která je nabízena v kurzech. Rodiče drží své děti za nohy hlavou dolů, házejí s nimi, točí a jinak manipulují. Dle instruktorky létání prokrví

---

³⁵ por. Mgr. Michálková Šálková, M., por. Mgr. Bc. Bittner, P., npor. Bc. Pilát, I. říjen 2009, s. 25-38

tělo i mozek, posílí svaly, zbaví břicho bolestí, ve skutečnosti řada lékařů hodnotí tyto aktivity jako velmi nebezpečné. Prudká změna směru pohybu a odstředivá síla mohou způsobit různě závažná zranění, která se projeví třeba až po určité době.

Odborníci doporučují dítětem netřást a vůbec se vyvarovat prudkým pohybům. Neběhat s dítětem v náručí či na zádech. Kojenci je potřeba vždy podpírat hlavičku a krk, neboť tyto části dětského tělíčka jsou velmi zranitelné, protože hlava dítěte je velká a krční svaly slabé. Miminko samo zvedá a udrží hlavičku až ve třech měsících.³⁶

2.5 Násilí v rodině

„Pro násilí v rodině zůstává charakteristický obraz tělesně týraného, hrubě zanedbávaného a sexuálně zneužívaného dítěte.“³⁷

Zneužívání a týrání dítěte v rodině

Členové rodiny či rodiče mohou projevovat svůj negativní vztah k dítěti aktivní či pasivní agresivitou. Aktivní agresivita se projevuje spíše formou fyzického násilí a pasivní agresivita se projevuje spíše jako zanedbávání dítěte nebo neuspokojování jeho fyzických potřeb.³⁸

---

³⁶ [online], 2013, cit. [14-04-2013]. Dostupné na [www.http://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/548-syndrom-treseneho-ditete/video/](http://www.ceskatelevize.cz/porady/10121359557-port/548-syndrom-treseneho-ditete/video/)

³⁷ Vaničková, 1995, s. 5

³⁸ Vaničková, 1995, s. 25

3 PRÁVA DÍTĚTE A JEJICH ZÁKONNÁ ÚPRAVA

Tělesný trest porušuje základní právo na respekt lidské důstojnosti a tělesné integrity.

3.1 Úmluva o právech dítěte – 104/1991 Sb.

Úmluva o právech dítěte definuje dítě jako každou lidskou bytost mladší osmnácti let.

3.1.1 Preambule Úmluvy o právech dítěte

V preambuli Úmluvy o právech dítěte se mimo jiné uvádí, že: „*dětství má nárok na zvláštní péči a pomoc*“, že „*rodina, jako základní jednotka společnosti a přirozené prostředí pro růst a blaho všech svých členů a zejména dětí, musí mít nárok na potřebnou ochranu a takovou pomoc, aby mohla beze zbytku plnit svou úlohu ve společnosti*“, že „*v zájmu plného a harmonického rozvoje osobnosti dítěte musí dítě vyrůstat v rodinném prostředí, v atmosféře štěstí lásky a porozumění s vědomím, jak je uvedeno v Chartě práv dítěte přijaté Valným shromážděním Organizace spojených národů 20. listopadu 1959. Dítě pro svou tělesnou a duševní nezralost potřebuje zvláštní záruky, péči a odpovídající právní ochranu před narozením i po něm*“.³⁹

3.1.2 Článek 19 Úmluvy o právech dítěte

Ve článku 19 je uvedeno, že státy, které jsou smluvní stranou Úmluvy, musí učinit všechna nezbytná zákonodárná, správní, sociální a výchovná opatření, která vedou k ochraně dítěte před jakýmkoliv tělesným či duševním násilím, urážením či zneužíváním, včetně sexuálního zneužívání, zanedbáváním nebo nedbalým zacházením, trýzněním či vykořisťováním během doby, kdy je v péči jednoho nebo obou rodičů, zákonných zástupců nebo jakýchkoli jiných osob starajících se o dítě.

3.1.3 Vybrané články z Úmluvy o právech dítěte

Je třeba v krátkosti zmínit, čeho se jednotlivé články týkají.

Článek 2: všechna práva se vztahují bez výjimky na každé dítě a všechny děti je třeba chránit před všemi formami diskriminace.

---

³⁹ Vaníčková, elektronická kniha, s. 13-18

Článek 3: garantuje zájem dítěte jako výchozí hledisko při jakékoli činnosti týkající se jeho osoby.

Článek 6: přirozené právo každého dítěte na život a zabezpečení v nejvyšší možné míře jeho rozvoje.

Článek 12: právo svobodně vyjadřovat své názory ve všech záležitostech, které se ho týkají, a má jim být věnována patřičná pozornost odpovídající věku a úrovni dítěte.

Článek 24.3: garantuje, že stát bude činit všechna účinná a nutná opatření k odstranění všech tradičních praktik škodících zdraví.

Článek 28.2: garantuje, že stát bude činit všechna opatření nezbytná k tomu, aby kázeň ve škole byla zajišťována způsobem slučitelným s lidskou důstojností dítěte a v souladu s touto Úmluvou.

Článek 34: požaduje ochranu dětí před všemi formami sexuálního násilí.

Článek 35: ochrana dětí před únosem, obchodováním a prodejem.

Článek 36: chrání dítě před ostatními formami vykořisťování.

Článek 37: ochrana před mučením, krutým či ponižujícím zacházením nebo trestáním.

Článek 38: chrání dítě před jeho zařazením do bojových akcí.

Článek 39: uvádí, že státy činí všechna nezbytná opatření k podpoře tělesného i duševního zotavení a sociální integrace dítěte, které je obětí jakékoli formy zanedbání, využívání za účelem finančního obohacování nebo zneužívání, mučení nebo jiné formy krutého, nelidského či ponižujícího zacházení nebo trestání, anebo obětí ozbrojeného konfliktu. Zotavení a reintegrace se uskutečňují v místě a prostředí podporujícím zdraví, sebeúctu a důstojnost dítěte.^{40 41}

3.1.4 Implementace Úmluvy o právech dítěte do právního řádu

Úmluva o právech dítěte má velký význam v našem právním řádu. Je součástí našeho právního řádu a převážná většina práv dítěte, která jsou součástí Úmluvy, byla zakotvena

---

⁴⁰ UNICEF

⁴¹ Vaníčková, elektronická kniha, s. 52-53

již před ratifikací v našem právním řádu, a to v různých zákonech. Dle článku 10 Ústavy České republiky 1/1993 Sb. má tato Úmluva přednost před zákonem.

Článek 2	Listina základních práv a svobod.
Článek 3	Obecná formulace úlohy státu k zabezpečení blahodárného vývoje dítěte.
Článek 6	Listina základních práv a svobod.
Článek 12	Listina základních práv a svobod. Občanský soudní řád.
Článek 19	Listina základních práv a svobod. Trestní zákon.
Článek 24	Zákon o sociálním zabezpečení.
Článek 28	Listina základních práv a svobod.
Článek 34, 35	Trestní zákon.
Článek 36	Ústavní pořádek České republiky.
Článek 37	Listina základních práv a svobod. Trestní zákon.
Článek 39	Zákon o působnosti orgánů České republiky v sociálním zabezpečení. ⁴²

3.2 Trestné činy páchané na dětech a některé trestné činy z trestního zákoníku č. 40/2009 Sb.

Trestněprávní ochranu nezletilých dětí dle našeho právního řádu upravuje zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, který byl naposledy novelizován s účinností od 1. ledna 2010.

3.2.1 § 198 Týrání svěřené osoby

Trestný čin dle § 198 Týrání svěřené osoby je upraven v hlavě IV, která popisuje činy proti rodině a dětem. Tohoto deliktu se podle zákonné dikce dopustí ten, kdo týrá osobu svěřenou mu do péče nebo výchovy, a hrozí mu trest odnětí svobody od jednoho roku do pěti let, ale může být potrestán dokonce odnětím svobody až na dvanáct let, když by se jednalo o obzvlášť kruté týrání nebo týrání opakované, které trvalo delší dobu a pachatel by tím způsobil těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob anebo smrt. Dřívější úprava tohoto zákona byla mírnější a byla upravena § 215 trestního zákona. Z hlediska subjektu trestného činu týrání svěřené osoby šlo v souzených případech většinou o rodiče nezletilých dětí,

---

⁴² Vaničková, elektronická kniha, s. 53–54

jimž přísluší povinnost vychovávat děti přímo ze zákona o rodině. Samotný pojem týrání není zákonem vymezen.⁴³

3.2.2 § 187 Pohlavní zneužití

V hlavě III jsou upraveny trestné činy proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti. Zde je zařazen i trestný čin dle § 187 Pohlavní zneužití. Toho se dopustí ten, kdo vykoná soulož s osobou mladší než čtrnáct let, nebo kdo takové osoby jiným způsobem pohlavně zneužije. Může být potrestán na dva roky až šestnáct let, způsobí-li činem smrt. U tohoto trestného činu je i příprava trestná. V dřívější úpravě byl uveden pod § 242, 243. Jsou to zásahy do pohlavní sféry, kdy s poškozenou osobou je praktikován pohlavní styk, ale i jiné způsoby sexuálního ukájení jako například orální styk, líbání přirození, ohmatávání prsou či genitálií. Při pohlavním zneužití není třeba, aby došlo u pachatele k pohlavnímu uspokojení, postačuje, když pachatel jedná v pohlavním vzrušení a ve snaze se jakkoliv uspokojit. Tento trestný čin může být naplněn i v případě, že bude takto aktivně jednat poškozená osoba.⁴⁴

3.2.3 § 185 Znásilnění

Dále pak hlava III trestního zákoníku obsahuje trestný čin dle § 185 Znásilnění, kdy skutkovou podstatou trestného činu je to, že kdo jiného násilím nebo pod pohrůžkou násilí nebo pohrůžkou jiné těžké újmy donutí k pohlavnímu styku, nebo kdo k takovému činu zneužije jeho bezbrannosti. Za takovýto trestný čin může být potrestán odnětím svobody na šest měsíců až šestnáct let, a to opět, způsobí-li činem smrt. I u tohoto trestného činu je příprava trestná. Kvalifikovanou skutkovou podstatou jsou vymezeny určité nebezpečnější formy pohlavního styku a podle starého trestního zákona toto bylo upraveno v § 241. V novelizovaném trestním zákoníku je upřesněn pojem obdobný pohlavní styk jako například anální pohlavní styk či orální pohlavní styk a ne jako soulož.⁴⁵

---

⁴³ Trestní zákoník, 2009, s. 132

⁴⁴ Trestní zákoník, 2009, s. 125

⁴⁵ Trestní zákoník, 2009, s. 124

3.3 Oznamovací povinnost

V trestním zákoníku je také myšleno na to, že kdo se „*hodnověrným způsobem dozví, že jiný spáchal trestný čin*“ vyjmenovaný v trestním zákoníku v § 368 odst. 1, „*a takový čin neoznámí bez odkladu státnímu zástupci nebo policejnímu orgánu, bude potrestán odnětím svobody až na tři léta.*“ Toto je ustanoveno v § 368 v trestním zákoníku. Ovšem toto se nevztahuje na pachatele, kteří tento trestný čin spáchali, na osoby blízké pachateli, které by tímto sdělení uvedly onoho v nebezpečí stíhání či nebezpečí smrti, ublížení na zdraví a jiné závažné újmy. Dále pak se nevztahuje na advokáty či jeho zaměstnance, kteří se dozvěděli o spáchání trestného činu v souvislosti s výkonem advokacie nebo právní praxe. Mimo jiné oznamovací povinnost nemají také duchovní registrované církve a náboženské společnosti s oprávněním k výkonu zvláštních práv, a to pokud se o trestném činu dozví v souvislosti s výkonem zpovědního tajemství či s obdobným výkonem práv. Obdobné ustanovení má i trestný čin podle § 367 Trestního zákoníku nepřekažení trestného činu. Účelem výše jmenovaného je co nejvíce zamezit páčání trestných činů, popřípadě napomoci k co nejrychlejšímu odhalení, byť i v některých případech přípravy trestného činu.⁴⁶

---

⁴⁶ Trestní zákoník, 2009, s. 244

4 DĚTI A VÝCHOVA

Změnou kultury společnosti má nyní rodina spoustu podob. Vztahy rodičů a dětí jsou v naší nynější společnosti deformovány. Jak již bylo zmíněno, výchova dítěte má velký význam pro jeho další rozvoj. Citová a časová investice do výchovy může rodičům v budoucnosti přinést jejich pozitivní přístup ve stáří, v nemoci, anebo také v jejich složitých životních situacích. Nyní jsou ve společnosti různé modely rodin, kdy se různí členové rodiny podílejí na výchově dítěte a chodu domácnosti. S tímto také souvisí vztah vychovávaného k vychovávatelem.

Mezi nejobvyklejší modely rodiny patří:

- Jeden z rodičů pracuje mimo domov a druhý se stará o domácnost a jejich děti.
- Rodiče jsou rozvedeni, s jedním z nich děti žijí a s druhým se navštěvují.
- Rodina je doplněná po rozvodu.
- V rodině je pouze jeden rodič, který zabezpečuje jak výchovu dětí, tak ekonomickou stránku rodiny.
- Oba rodiče jsou zaměstnaní, prarodiče pomáhají s výchovou dětí.
- Děti žijí v rodině pracovně vytížených rodičů a výchova je svěřena chůvě.
- Děti žijí ve vícegenerační rodině.
- Děti žijí u příbuzných.
- Děti žijí v adoptivní rodině, anebo jsou přijaty do pěstounské péče.⁴⁷

---

⁴⁷ Vaníčková, elektronická kniha, s. 19-21

5 PREVENCE A MOŽNOSTI INTERVENCE

5.1 Prevence kriminality

Jde o hledání způsobu jak ochránit děti a mládež před různými vlivy a formami násilí. Je třeba poukázat také na druhy násilí, které nejsou zcela zjevné a na povrch se nijak neprojeví.

Druhy prevence:

- **primární:** Tato je zaměřená na rizikové skupiny obyvatelstva a jeho životní situace a vytváří různé formy programů pro zdravý rozvoj a vývoj dítěte, a to například formou kroužků, klubů, spolků či jiné intervenční programy atd.
- **sekundární:** Tato prevence už konkrétně vyhledává rizikové děti v rizikových životních situacích.
- **terciální:** V této fázi již došlo k násilí či ublížení dítěti a je třeba situaci řešit tak, aby bylo omezeno další poškození či aby opětovně nedocházelo k jinému poškození. Celý případ je tedy třeba jednotlivě posoudit, vyhodnotit a navrhnout nejlepší formu řešení, pomoci.

5.2 Možnosti intervence

Osobě, která prožívá negativní následky stresu v souvislosti se vznikem krizové situace, může být poskytnuta posttraumatická intervenční péče, jež má za cíl zmírnění psychických následků a nejen to, ale i uvedení do psychické stability.

5.2.1 Sdružení Linka bezpečí

Linka bezpečí

Linka bezpečí je stěžejní službou Sdružení Linka bezpečí. Jedním z nejdůležitějších úkolů tohoto sdružení je zajišťování nejen ochrany, ale i pomoci rodinám, mladým lidem a dětem, a to zejména v těžkých životních situacích pomocí telefonických a on-line služeb, a také zajišťování pomoci při prevenci tak, aby tyto situace nenastaly. Při využití služby

o sobě dítě nemusí sdělit žádné osobní údaje. Je tedy zcela anonymní, bezplatná a v pohotovosti 24 hodin denně.⁴⁸

Chat Linky bezpečí

Tuto formu komunikace převážně využívají děti, které mají sluchové a řečové znevýhodnění, anebo ty, které pobývají v zahraničí anebo tam, kde je pro ně nevýhodné telefonovat. Vzhledem k písemné formě je výhodou i to, že si dítě může lépe rozmyslet, co chce napsat. Tento druh komunikace je dnešním dětem velmi blízký a je také anonymní.

E-mailová poradna Linky bezpečí

Má obdobné výhody jako Chat Linky bezpečí, jen s tím rozdílem, že dítě dostane odpověď do 3 pracovních dnů ode dne zaslání dotazu. Dále dítě o sobě může sdělit osobní údaje a poté mu může být zprostředkována odborná pomoc u jiné organizace.

Rodičovská linka

Zde je poradenská doba omezená, a to: pondělí, středa, pátek od 13 do 16 hodin a úterý, čtvrtek od 16 do 19 hodin. Volání na tuto linku již není zdarma, ale za místní poplatek pro volající z České republiky. Poradna je zejména určena pro pedagogy středních škol, základních škol, ale i mateřských školek, ale i rodičům, prarodičům a jiným členům rodiny.

Linka Vzkaz domů

Zde se mohou obracet o pomoc děti a dorost, které již odešly anebo se chystají odejít z domova či ústavního zařízení. Linka je dostupná denně od 8 do 22 hodin, a to buď bezplatně z pevné linky anebo za poplatek na mobilní linku. Volající řeší danou situaci po telefonu, a to buď s odbornými pracovníky linky, anebo také s nimi a s rodiči, takzvaným konferenčním hovorem. Všichni zúčastnění se navzájem slyší. Dále se kontaktují jiné odborné instituce, např. Orgány sociálně-právní ochrany dětí.

---

⁴⁸ Sdružení linka bezpečí: www.linkabezpeci.cz

5.2.2 Projekt Pomoconline.cz

Cílem je pomoci dětem, teenagerům, ale i rodičům s možnými riziky spojenými s užíváním internetu.⁴⁹

5.2.3 Další

Mimo výše zmiňované je třeba uvést i další konkrétní poradny, na které je taktéž možné obrátit se elektronickou písemnou formou.

Nadace Naše dítě: www.nasedite.cz

Fond ohrožených dětí: www.fod.cz

Bílý kruh bezpečí: www.bkb.cz

Dona linka: www.donalinka.cz

Dětské krizové centrum: www.dkc.cz

---

⁴⁹ Sborník studií, 2010, s. 140-142

6 SHRNU TÍ TEORETICKÉ ČÁSTI

V teoretické části byly vysvětleny základní pojmy, s kterými ve své práci pracuji. Dále jsem se zabývala různými formami týrání a násilí. U většiny těchto forem byly popsány jejich psychosociální důsledky, které vyplývají z aplikace určité formy týrání či násilí na dítě. Jak je z práce patrné, stěžejní ochranu práva dítěte poskytuje Úmluva o právech dítěte – 104/1001 Sb. Tato je součástí našeho právního řádu a má přednost před zákonem. Také je lehce nastíněno téma výchovy dětí, které má velký význam pro jejich rozvoj. Závěrem teoretické části jsem upozornila na několik odborných středisek, která mohou nabídnout pomocnou ruku.

II. PRAKTICKÁ ČÁST

7 VÝZKUMNÁ ČÁST

7.1 Cíle výzkumu

Cílem praktické části bylo získat údaje o:

- názoru veřejnosti na to, jaké konání považuje za týrání,
- obecném povědomí týrání,
- praktických zkušenostech s týráním,
- postoji k fyzickým trestům.

7.2 Metoda výzkumu

K účelům výzkumu jsem pro získání potřebného množství údajů zvolila dotazníkovou metodu, u které nebyl potřebný osobní kontakt s dotazovanými osobami. Dotazník je strukturovaný, tvořený 11 uzavřenými výzkumnými otázkami s možností několika odpovědí. Dotazovaní vyplňovali dotazníky v papírové podobě.

Celkem byl zkoumán soubor padesáti respondentů.

7.3 Výsledky výzkumu

Výzkumné šetření se skládalo z jedenácti výzkumných otázek, které jsem nechala zodpovědět respondentům v papírové podobě.

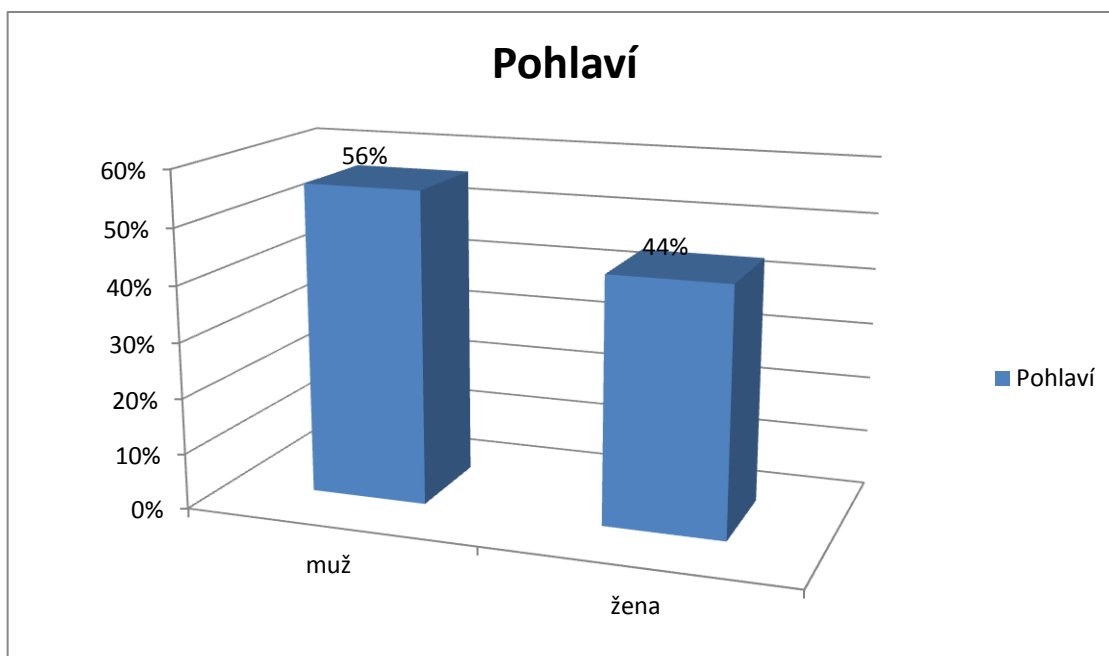
Otázka č. 1: Pohlaví

Otázkou zjišťují pohlaví dotazovaných respondentů. Pro lepší přehlednost budou data tabulkově i graficky zpracována v Tabulce č. 1 a Grafu č. 1.

Tabulka č. 1: Pohlaví

POHLAVÍ	POČTY
MUŽ	28
ŽENA	22

Graf č. 1: Pohlaví

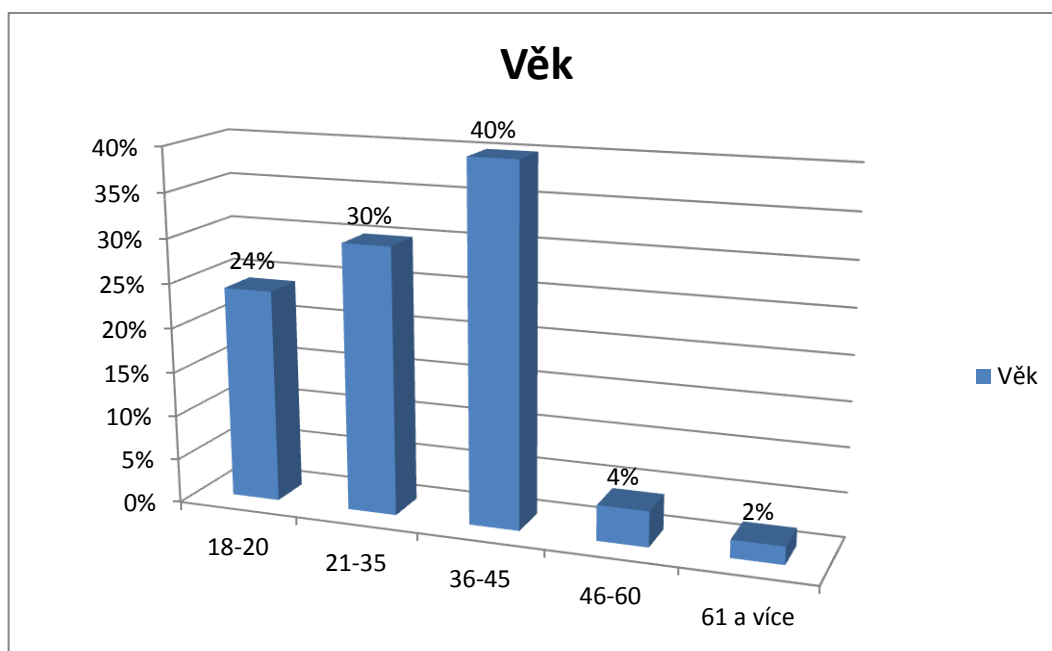
Z celkového počtu 50 dotazovaných osob vyplnilo dotazník 28 mužů a 22 žen.

Otázka č. 2: Věk

V otázce č. 2 zjišťuji věk dotazovaných osob. Zjištěné údaje jsou seřazeny v Tabulce č. 2 a Grafu č. 2.

Tabulka č. 2: Věk

VĚK	POČTY
18-20	12
21-35	15
36-45	20
46-60	2
61 A VÍCE	1

Graf č. 2: Věk

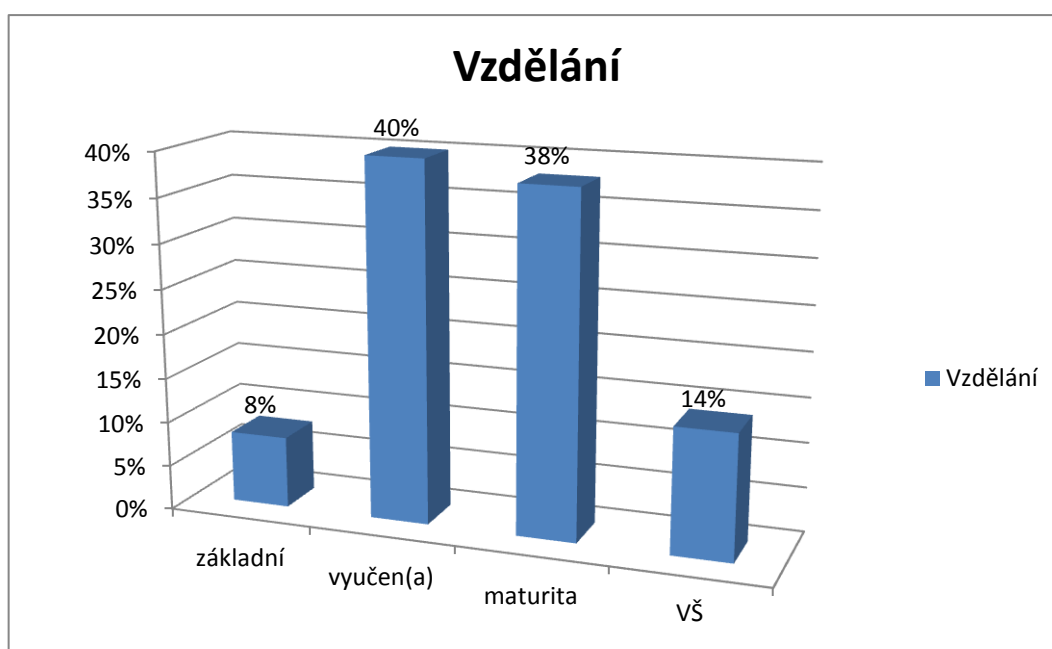
Věk respondentů ukazuje Graf č. 2. Nejvíce dotazovaných respondentů bylo ve věkové kategorii 36-45 let, nejméně dotazovaných bylo v kategorii 61 a více let.

Otázkou č. 3: Vzdelání zjišťuji nejvyšší dosažené vzdělání dotazovaných. Data jsou seřazena v Tabulce č. 3 a porovnána v Grafu č. 3.

Tabulka č. 3: Vzdelání

VZDĚLÁNÍ	POČTY
ZÁKLADNÍ	4
VYUČEN(A)	20
MATURITA	19
VŠ	7

Graf č. 3: Vzdelání

Nejvíce dotazovaných bylo vyučeno, nejméně dotazovaných dosáhlo základního vzdělání.

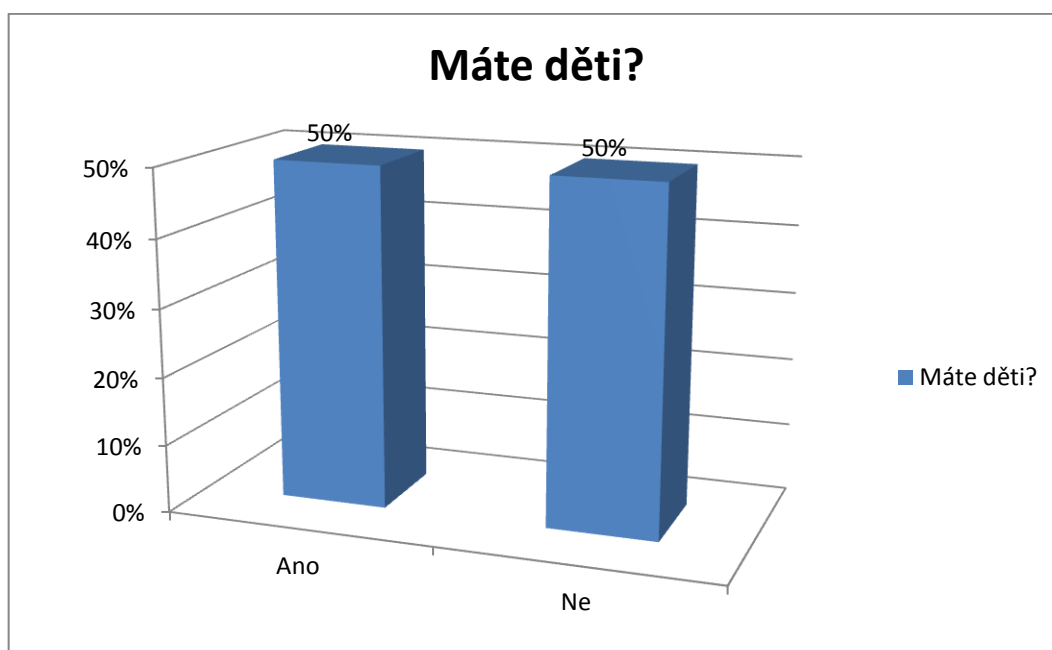
Otázka č. 4: Máte děti?

Touto otázkou zjišťuji, jestli mají dotazovaní respondenti děti. Zjištěné informace jsou graficky zobrazeny v Tabulce č. 4 a Grafu č. 4.

Tabulka č. 4: Máte děti?

MÁTE DĚTI?	ANO	NE
POČTY	25	25

Graf č. 4: Máte děti?

Z Grafu č. 4 je zřejmé, že dotazovaní respondenti s dětmi a bezdětní jsou zastoupení stejným počtem.

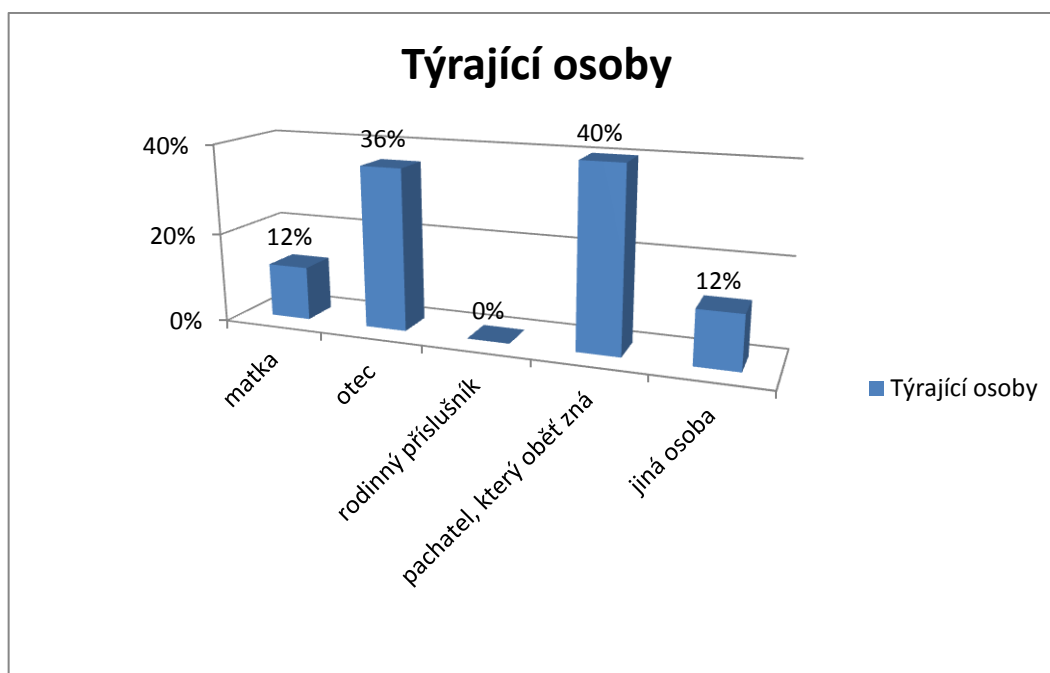
Otázka č. 5: Kdo nejčastěji, podle Vás, týrá děti?

Touto otázkou zjišťuji názor dotazovaných na to, kdo, podle nich, nejčastěji týrá děti. Pro lepší přehlednost zařazuji data do Tabulky č. 5 a graficky znázorním v Grafu č. 5.

Tabulka č. 5: Kdo nejčastěji, podle vás, týrá děti?

ODPOVĚĎ	POČTY
MATKA	6
OTEC	18
JINÝ RODINNÝ PŘÍSLUŠNÍK	0
PACHATEL, KTERÝ OBĚŤ TÝRÁNÍ ZNÁ	20
JINÁ OSOBA	6

Graf č. 5: Kdo nejčastěji, podle vás, týrá děti?

Graf č. 5 ukazuje, že dle názoru respondentů, nejčastěji týrá děti pachatel, který oběť zná, tedy z blízkého kruhu, ale nikoli rodinný příslušník. Následuje pak otec, matka a jiná osoba. Žádný z dotazovaných si nemyslí, že by děti týral jiný rodinný příslušník. Z tohoto výsledku vyplývá, že dle názoru respondentů otec týrá dítě častěji nežli matka nebo cizí osoba.

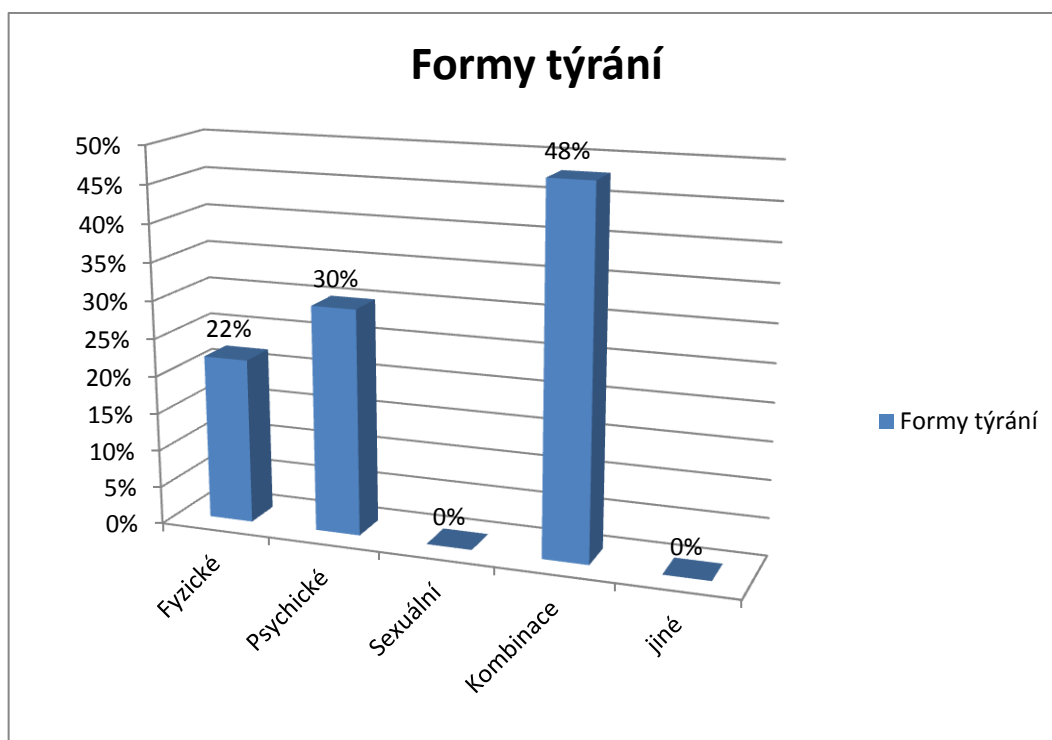
Otázka č. 6: Jaká je, podle Vás, nejčastější forma týrání?

Touto otázkou zjišťuji, jaká je nejčastější forma týrání podle mínění každého respondenta. Zjištěné informace jsou graficky zobrazeny v Grafu č. 6 a Tabulce č. 6.

Tabulka č. 6: Jaká je, podle Vás, nejčastější forma týrání?

NÁZVY	POČTY
FYZICKÁ	11
PSYCHICKÁ	15
SEXUÁLNÍ	0
KOMBINACE	24
JINÁ	0

Graf č. 6: Jaká je, podle Vás, nejčastější forma týrání?

Graf č. 6 ukazuje, že respondenti považují za nejčastější formu týrání kombinované, a to až ve 48 %. Naopak se domnívají, že sexuální a jiné formy násilí nejsou nejčastější, kdy žádný neoznačil ani jednu z těchto forem. Co se týká psychické formy, ta je častější než fyzická, ale méně častá než kombinovaná.

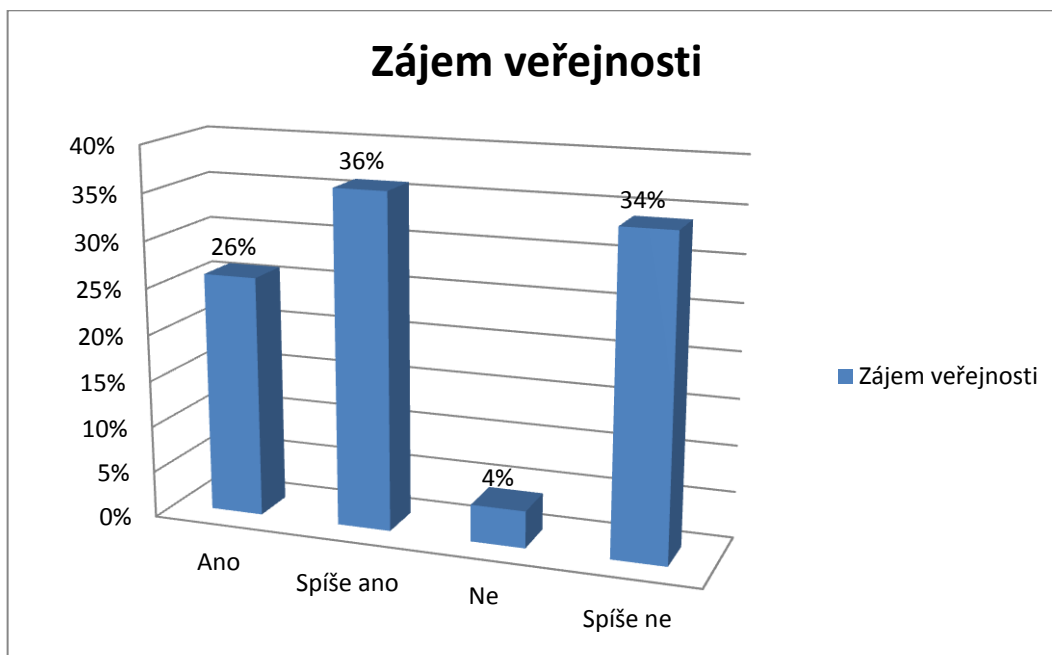
Otázka č. 7: Zajímá se veřejnost o týrání dětí?

Touto otázkou zjišťuji, jako měrou se veřejnost zajímá o týrání dětí. Zjištěné informace jsou uvedeny níže v Tabulce č. 7 a graficky zobrazeny v Grafu č. 7.

Tabulka č. 7: Zajímá se veřejnost o týrání dětí?

NÁZVY	POČTY
ANO	13
SPÍŠE ANO	18
NE	2
SPÍŠE NE	17

Graf č. 7: Zajímá se veřejnost o týrání dětí?

Z dotazníků vyplynulo, že se veřejnost o týrání dětí spíše zajímá. Vyplývá to výsledků, kdy většina respondentů volila variantu „spíše ano“ a „ano“, ale z porovnání možností „spíše ano“ a „spíše ne“ vyplývá, že společnost má smíšené názory a není si jistá zájmem veřejnosti.

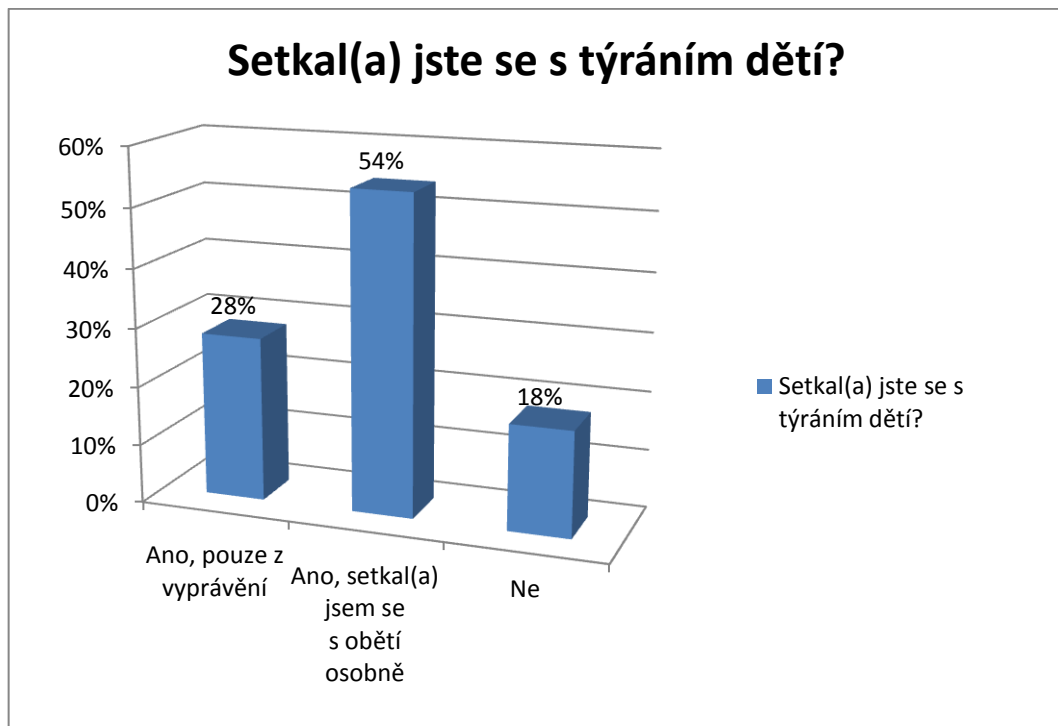
Otázka č. 8: Setkal(a) jste se s týráním dětí?

Touto otázkou zjišťuji, zda se již dotazovaní osobně setkali s týráním dětí, či mají o něm zprostředkované informace. Zjištěné údaje jsou níže uvedeny v tabulce i zobrazeny graficky.

Tabulka č. 8: Setkal(a) jste se s týráním dětí?

NÁZVY	POČTY
ANO, POUZE Z VYPRÁVĚNÍ	14
ANO, SETKAL(A) JSEM SE S OBĚTÍ OSOBNĚ	27
NE	9

Graf č. 8: Setkal(a) jste se s týráním dětí?

Z odpovědí respondentů vyplývá, jak ukazuje Graf č. 8, že více než polovina respondentů se již setkala s týranou obětí osobně, více než $\frac{1}{4}$ se s týranou osobou nesetkala osobně, ale slyšela o tom z vyprávění. Necelých 18 % nemá žádné zkušenosti s týráním dětí.

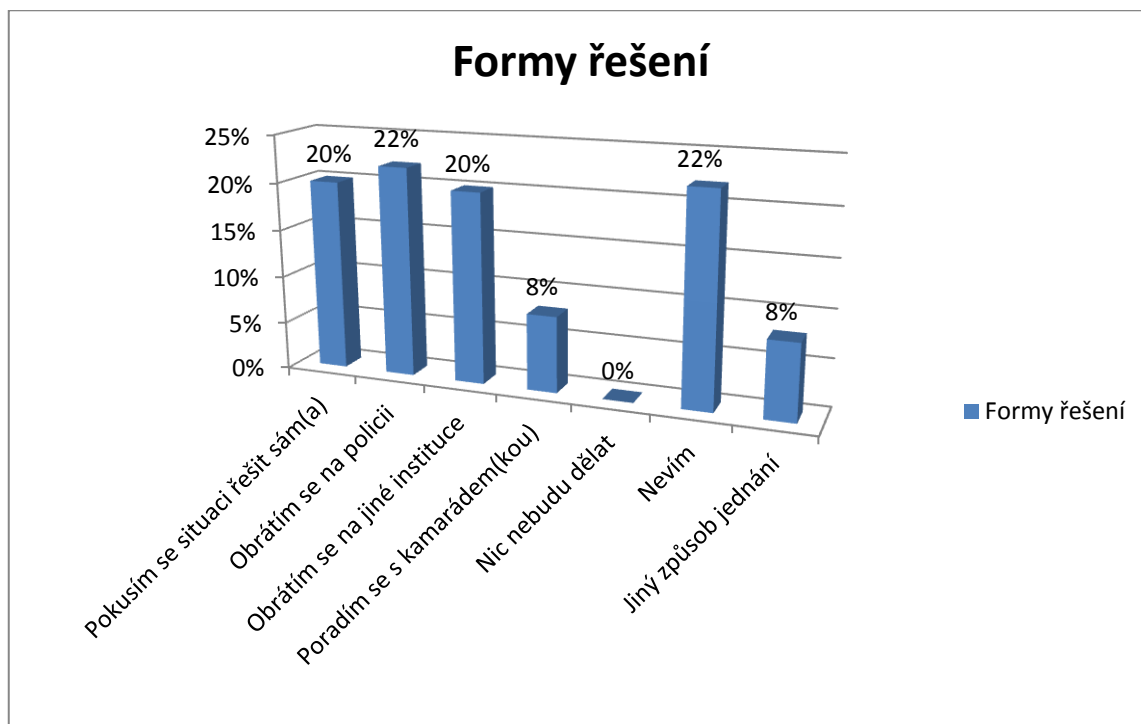
Otázka č. 9: Co byste udělal(a), kdybyste zjistil(a), že nějaká osoba je týraná?

Touto otázkou zjišťuji, reakci respondenta, který zjistil, že je nějaká osoba týraná. Zjištěné informace jsou graficky znázorněny v Grafu č. 9 a Tabulce č. 9.

Tabulka č. 9: Co byste udělal(a), kdybyste zjistil(a), že nějaká osoba je týraná?

NÁZVY	POČTY
POKUSÍM SE SITUACI ŘEŠIT SÁM(A)	10
OBRÁTÍM SE NA POLICII	11
OBRÁTÍM SE NA JINÉ INSTITUCE	10
PORADÍM SE S KAMARÁDEM(KOU)	4
NIC NEBUDU DĚLAT	0
NEVÍM	11
JINÝ ZPŮSOB JEDNÁNÍ	4

Graf č. 9: Co byste udělal(a), kdybyste zjistil(a), že nějaká osoba je týraná?

Respondenti, jak ukazuje Graf č. 9, by se ve 22 % obrátili na policii, nebo by nevědělo, co mají v takovéto situaci dělat. O něco méně respondentů by se pokusilo řešit situaci samostatně, příp. by se obrátilo na jiné instituce. Ostatní by volili jiný způsob jednání. Pozitivní je, že nečinný by nezůstal žádný respondent, pokud se tedy skupina respondentů, která v daný okamžik neví jak zareagovat, nerozhodne pro nic nedělání.

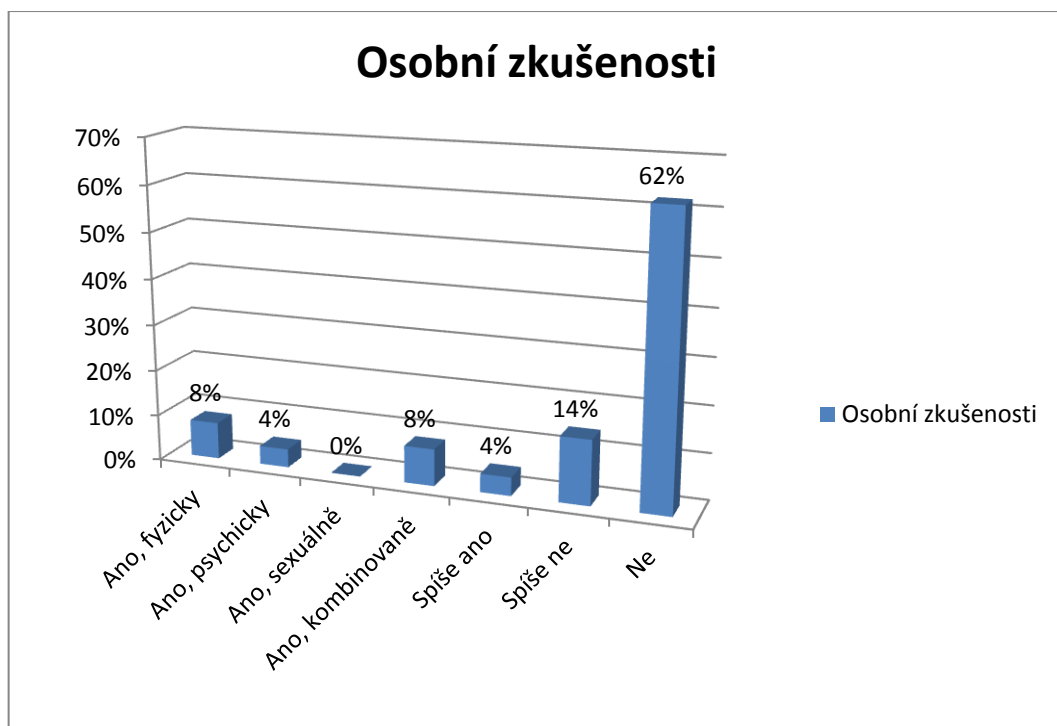
Otázka č. 10: Byl(a) jste v dětství trestán(a) či týrán(a)?

Touto otázkou zjišťují, zda byl respondent v dětství trestán či týrán.

Tabulka č. 10: Byl(a) jste v dětství trestán(a) či týrán(a)?

NÁZVY	POČTY
ANO, FYZICKY	4
ANO, PSYCHICKY	2
ANO, SEXUÁLNĚ	0
ANO, KOMBINOVANĚ	4
SPÍŠE ANO	2
SPÍŠE NE	7
NE	31

Graf č. 10: Byl(a) jste v dětství trestán(a) či týrán(a)?

Graf č. 10 ukazuje, že většina respondentů, tedy 62 %, v dětství nebyla trestána či týrána. Asi 14 % dotazovaných uvedlo, že spíše nebylo trestáno či týráno. Odpověď „ano, kombinovaně“ a „ano, fyzicky“ volilo 8 % osob. Odpovědi „ano, psychicky“ a „spíše, ano“ uvedla 4 % dotazovaných. Se sexuálním násilím se nikdo nesetkal

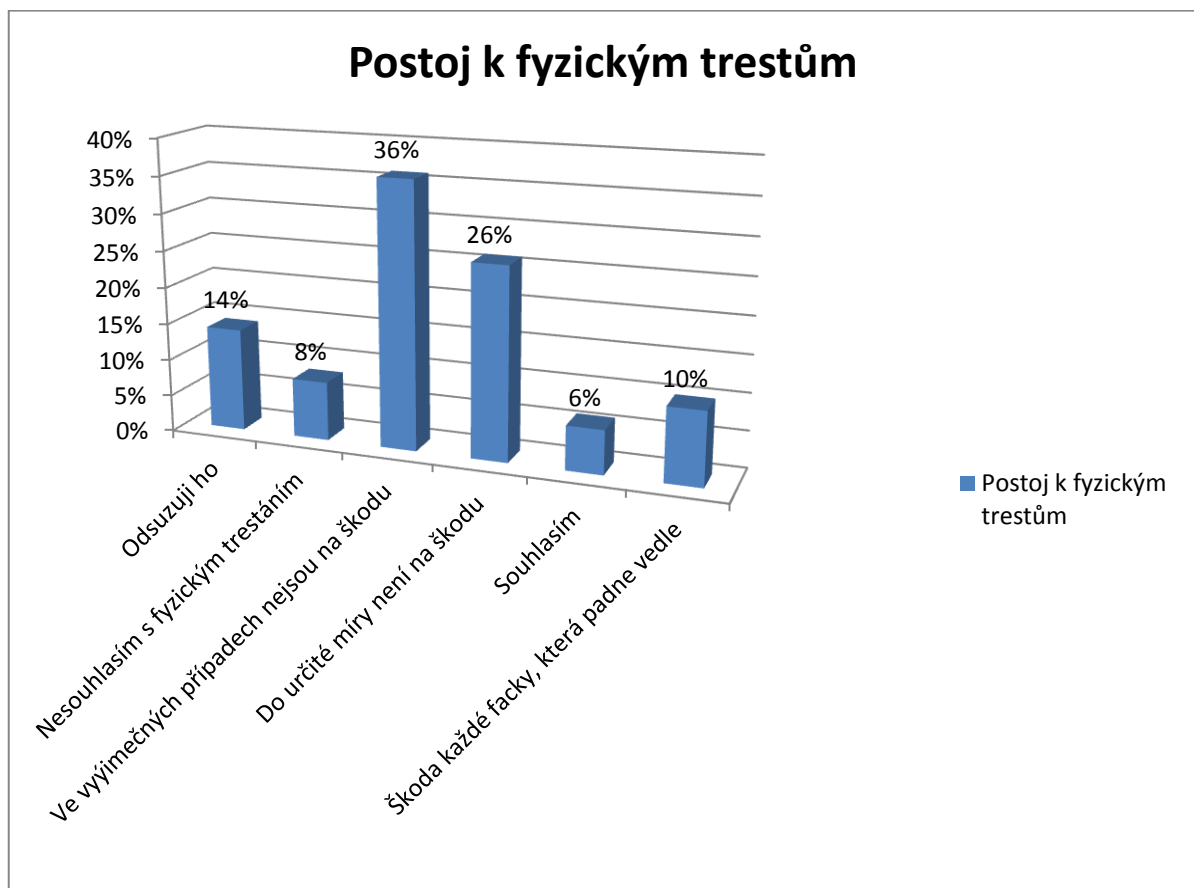
Otázka č. 11: Jaký máte postoj k fyzickým trestům?

Touto otázkou zjišťuji, postoj k fyzickým trestům. Zjištěné informace jsou uvedeny v Tabulce č. 11 i zobrazeny v Grafu č. 11.

Tabulka č. 11: Jaký máte postoj k fyzickým trestům?

NÁZVY	POČTY
ODSUZUJI HO	7
NESOUHLASÍM S FYZICKÝM TRESTÁNÍM	4
VE VÝJIMEČNÝCH PŘÍPADECH NEJSOU NA ŠKODU	18
DO URČITÉ MÍRY NENÍ NA ŠKODU	13
SOUHLASÍM	3
ŠKODA KAŽDÉ FACKY, KTERÁ PADNE VEDLE	5

Graf č. 11: Jaký máte postoj k fyzickým trestům?

Většina respondentů, jak je patrné v Grafu č. 11, nezavrhuje úplně fyzické tresty. Že fyzické tresty ve výjimečných případech nejsou na škodu, uvedlo 36 % tázaných. Dalších 26 % se přiklání k názoru, že do určité míry nejsou fyzické tresty na škodu a 14 % fyzické tresty

odsuzuje. 10% respondentů se přiklání k fyzicky důslednější výchově a razí heslo: „Škoda každé facky, která padne vedle.“ Naopak, s fyzickým trestáním nesouhlasí 8 % respondentů. S fyzickými tresty souhlasí nejmenší skupina dotazovaných, a to 6 %.

ZÁVĚR

Hlavním cílem mé bakalářské práce bylo podat ucelený pohled na problematiku týrání dětí, kdy jsem chtěla zjistit, do jaké míry je veřejnost informována o této problematice, jaké má osobní zkušenosti a jaký má postoj k fyzickým trestům.

Za nejpodstatnější zjištění považuji, že dle názoru veřejnosti, nejsou obvykle týrajícími osobami rodiče, ale pachatelé, kteří oběti znají. Veřejnost se dále domnívá, že nejčastější formou týrání je kombinovaná forma, tedy například fyzická doprovázená psychickou. O tom, že sexuální týrání neoznačil žádný respondent, svědčí také fakt, že dotazník byl prováděn na ulici náhodnými kolemjdoucími bydlícími na vesnici, kteří jsou dle mého názoru konzervativnější nežli respondenti z města.

Názor veřejnosti, jestli se zajímá o týrání dětí, mě vcelku překvapila, neboť téměř stejná část odpověděla „spíše ano“ a „spíše ne“. Přitom nadpoloviční většina respondentů přiznala, že se již setkala s obětí týrání osobně. Přesto téměř pětina dotazovaných neví, co by udělala, kdyby zjistila, že některá osoba je týrána. Druhá pětina respondentů by řešila situaci sama, ovšem zvážíme-li, že by takováto neodborná pomoc mohla spíše uškodit než pomoci, přikláním se k většinové skupině, kterou činí asi polovina respondentů, jež by se obrátila na policii či jinou instituci.

I když většina respondentů nebyla trestána či týrána, nebrání se ve výjimečných případech, či do určité míry, sáhnout k fyzickým trestům. Pouze 20 % respondentů striktně odsoudilo fyzické tresty či nesouhlasilo s tímto druhem trestu.

Bylo by zajímavé tento výzkum doplnit o respondenty z města pro porovnání s vesnickými respondenty.

Doufám, že tato práce pomůže upozornit na nedostatečnou osvětu v oblasti násilí, a to hlavně ve školství, kdy se stále častěji setkáváme s prvními náznaky násilí. A dle mého průzkumu ani veřejnost přesně neví, jak oběti pomoci. A v horším případě, ani sama oběť neví, jak si má vyhledat pomoc. Určitě by osvěta měla být více zavedena také v domech pro seniory, kteří sami jsou také velkou rizikovou skupinou potencionálních obětí.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

- [1] Bakošová, Z.: *Sociální pedagogika jako životná pomoc*. Bratislava: public promotion, s.r.o, 2008. ISBN 978-80-969944-0-3
- [2] Dunovský, J., Dytrych, Z., Matějček, Z. a kol.: *Týrané, zneužívané a zanedbávané dítě*. Praha: Grada Publishing, 1995. ISBN: 80-7169-192-5
- [3] Gavora, P.: *Úvod do pedagogického výzkumu*. Brno, 2000. ISBN 80-85931-79-6
- [4] Havlík R., Kořa J.: *Sociologie výchovy a školy*. Praha: Portál, 2002. ISBN 80-7178-635-7
- [5] Hollá, Z.: *Vybrané pedagogické aspekty rozvoje prosociálnosti u dětí*. Ružomberok, 2009. ISBN 978-80-8084-450-9
- [6] Horká H. a kol.: *Výchova pro 21. století. Koncepce globální výchovy v podmínkách české školy*. Brno: Paido, 2000. ISBN 80-85931-85-0
- [7] Jedlička R., Klíma P., Kořa J., Němec J., Pilař J.: *Děti a mládež v obtížných životních situacích*. Praha: Themis, 2004. ISBN 80-7312-038-0
- [8] Kolektiv autorů: *Prevence násilí na dětech v systému zdravotních služeb*. Praha: UK v Praze – 3. F, 2008. MZ OZS 8/313/08
- [9] Kominarec, I.: *Úvod do pedagogiky volného času*. Prešov: Grafotlač, 2003. ISBN 80-968608-5-2
- [10] Kraus, B.: *Základy sociální pedagogiky*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-383-3
- [11] Kraus, B., Poláčková V. a kol.: *Člověk, prostředí, výchova*. Brno: Paido, 2001. ISBN 80-7315-004-2
- [12] Křivohlavý J.: *Psychologie zdraví*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-568-4
- [13] Kučerová, S.: *Člověk. Hodnoty. Výchova*. Prešov: Grafotlač, 1996. ISBN 80-85668-34-3
- [14] Martinková, M.: *Špatné zacházení s dětmi a mladistvými v rodině*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 1997.
- [15] Matoušek, O.: *Rodina jako instituce a vztahová síť*. Praha: Slon, 2003.
- [16] Pelánek, R.: *Příručka instruktora zážitkových akcí*. Praha: Portál, 2008. ISBN 978-80-7367-6

- [17] Přadka, M., Knotová, M., Faltýsová, J.: *Kapitoly ze sociální pedagogiky*. Brno: Tisk OL Print Šlapanice, 2004. ISBN 80-210-3469-6
- [18] por. Mgr. Šálková Michálková, M., por. Mgr. Bc. Bittner, P., npor.. Bc. Pilát, I.: *Násilí na dětech a co s ním?*. Prezentace k semináři. Nový Jičín: říjen 2009
- [19] Sak, P.: *Proměny české mládeže v pohledu sociologických výzkumů*. Praha: Petrklíč, 2000. ISBN 978-80-7229-266-0
- [20] Špeciánová, Š.: *Ochrana týraného a zneužívaného dítěte*. Praha: Linde, 2003.
- [21] Vaníčková, E.: *Tělesné tresty dětí. Definice popis následky*. Praha: Grada Publishing, a.s., elektronická kniha.
- [22] Vaníčková, E., Hadj-Mousová, Z., Provažníková H.: *Násilí v rodině, syndrom zneužívaného a zanedbávaného dítěte*. Praha: Karolinum, 1995.
- [23] Vargová, R.: *Děti a jejich problémy III*. Praha: Sdružení Linka bezpečí, 2010. ISBN: 978-80-254-6840-1

INTERNETOVÉ ZDROJE:

[cit. 2013-03-03]. Dostupné z URL: <<http://www6.huji.ac.it/cosell/wlra>>

[cit. 2013-02-06]. Dostupné z URL: <<http://www.msmt.cz/mladez/evropsky-pakt>>

PŘEDPIS Č. 74/2005 SB. VYHLÁŠKA O ZÁJMOVÉM VZDĚLÁVÁNÍ. [online]

© AION CS 2010 – 2013. [cit. 2013-02-24]. Dostupné z URL:

<<http://zakonyprolidi.cz/cs/2005-74>>

METODICKÝ POKYN K POSTAVENÍ, ORGANIZACI A ČINNOSTI ŠKOLNÍCH DRUŽIN. [online] © MŠMT 2006 – 2012. [cit. 2013-02-23]. Dostupné z URL:

<<http://www.msmt.cz/mladez/metodicky-pokyn-k-postaveni-organizaci-a-cinnosti-skolnich-druzin>>

NÍZKOPRAHOVÉ ZAŘÍZENÍ PRO DĚTI A MLÁDEŽ V.I.P. [online] © 2013 Charita Česká republika [cit. 2013-03-10]. Dostupné z URL:

<<http://mchcb.cz/vyhledavani-v-adresari/?s=nizkoprahove-zarizeni-pro-deti-a-mladez-v-i-p>>

FOND OHROŽENÝCH DĚTÍ. O TÝRÁNÍ. [online] 2013. [cit. 2013-04-14]. Dostupné z URL: <<http://www.fod.cz/tyrani.htm>>

ŠANCE DĚTEM. [online] © OPS Sirius 2011–2013. [cit. 2013-04-18]. Dostupné z URL:

<<http://www.sancedetem.cz/srv/www/content/pub/cs/clanky/agrese-a-sikana-u-deti-mohou-za-to-media-rodicovska-vychova-nebo-geny-69.html#top>>

SEZNAM POUŽITÝCH SYMBOLŮ A ZKRATEK

Apod. A podobně.

Atd. A tak dále.

Č. Číslo.

Např. Například.

Tzn. To znamená.

% Procento

SEZNAM TABULEK

Tabulka č. 1: Pohlaví	34
Tabulka č. 2: Věk.....	35
Tabulka č. 3: Vzdělání	36
Tabulka č. 4: Máte děti?	37
Tabulka č. 5: Kdo nejčastěji, podle vás, týrá děti?	38
Tabulka č. 6: Jaká je, podle Vás, nejčastější forma týrání?	39
Tabulka č. 7: Zajímá se veřejnost o týrání dětí?	40
Tabulka č. 8: Setkal(a) jste se s týráním dětí?	41
Tabulka č. 9: Co byste udělal(a), kdybyste zjistil(a), že nějaká osoba je týraná?	42
Tabulka č. 10: Byl(a) jste v dětství trestán(a) či týrán(a)?.....	43
Tabulka č. 11: Jaký máte postoj k fyzickým trestům?.....	44

SEZNAM GRAFŮ

Graf č. 1: Pohlaví.....	34
Graf č. 2: Věk.....	35
Graf č. 3: Vzdělání.....	36
Graf č. 4: Máte děti?	37
Graf č. 5: Kdo nejčastěji, podle vás, týrá děti?	38
Graf č. 6: Jaká je, podle Vás, nejčastější forma týrání?	39
Graf č. 7: Zajímá se veřejnost o týrání dětí?	40
Graf č. 8: Setkal(a) jste se s týráním dětí?	41
Graf č. 9: Co byste udělal(a), kdybyste zjistil(a), že nějaká osoba je týraná?	42
Graf č. 10: Byl(a) jste v dětství trestán(a) či týrán(a)?	43
Graf č. 11: Jaký máte postoj k fyzickým trestům?	44

SEZNAM PŘÍLOH

1. Dotazník

PŘÍLOHA P I: DOTAZNÍK

- 1. Pohlaví**
  - a) Muž
  - b) Žena
- 2. Věk**
  - a) 18-20
  - b) 21-35
  - c) 36-45
  - d) 46-60
  - e) 61 a víc
- 3. Vzdělání**
  - a) Základní
  - b) Vyučen(a)
  - c) Maturita
  - d) VŠ
- 4. Máte děti?**
  - a) Ano
  - b) Ne
- 5. Kdo nejčastěji, podle Vás, týrá děti?**
  - a) matka
  - b) otec
  - c) jiný rodinný příslušník
  - d) pachatel, který oběť týrání zná
  - e) jiná osoba
- 6. Jaká je podle Vás nejčastější forma týrání?**
  - a) Fyzická
  - b) Psychická
  - c) Sexuální
  - d) Kombinace
  - e) Jiná
- 7. Zajímá se veřejnost o týrání dětí?**
  - a) Ano
  - b) Spíše ano
  - c) Ne
  - d) Spíše ne
- 8. Setkal(a) jste se s týráním dětí?**
  - a) Ano, pouze z vyprávění
  - b) Ano, setkal(a) jsem se s obětí osobně
  - c) Ne

- 9. Co byste udělal(a), kdybyste zjistil(a), že nějaká osoba je týrána?**
- a) Pokusím se situaci řešit sám(a)
  - b) Obrátím se na policii
  - c) Obrátím se na jiné instituce
  - d) Poradím se s kamarádem(kou)
  - e) Nic nebudu dělat
  - f) Nevím
  - g) Jiný způsob jednání
- 10. Byl(a) jste v dětství trestán(a) či týrána?**
- a) Ano, fyzicky
  - b) Ano, psychicky
  - c) Ano, sexuálně
  - d) Ano, kombinovaně
  - e) Spíš, ano
  - f) Spíš, ne
  - g) Ne
- 11. Jaký máte postoj k fyzickým trestům?**
- a) Odsuzuji ho
  - b) Nesouhlasím s fyzickým trestáním
  - c) Ve výjimečných případech nejsou na škodu
  - d) Do určité míry není na škodu
  - e) Souhlasím
  - f) Škoda každé facky, která padne vedle